

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ
ДУ «НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ВИЩОЇ ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ»**

МАТЕРІАЛИ

**Всеукраїнської науково-практичної конференції
здобувачів вищої освіти**

«МОЛОДЬ – АГРАРНИЙ НАУЦІ ВИРОБНИЦТВУ»

Актуальні питання законодавства

14 квітня 2023 року

Біла Церква

2023

Молодь – аграрній науці і виробництву. Актуальні питання законодавства: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти (Біла Церква, 14 квітня 2023 р.). – Біла Церква: БНАУ, 2023. – 47 с.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Шуст О.А., д-р. екон. наук, професор.
Варченко О.М., д-р. екон. наук, професор.
Димань Т.М., д-р. с.-г. наук, професор.
Зубченко В.В., канд. екон. наук, доцент.
Ковальчук І.В., канд. юрид. наук, доцент.
Тимощук О.Г., канд. юрид. наук, доцент.
Куманська Ю.О., канд. с.-г. наук, доцент.
Ластовська І.О., канд. с.-г. наук, доцент.

Відповідальна за випуск – **Олешко О.Г.**, канд. с.-г. наук, доцент.

До збірника ввійшли матеріали і тези доповідей, подані учасниками Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти «Молодь – аграрній науці і виробництву» (14 квітня 2023 року, Білоцерківський національний аграрний університет) до Організаційного комітету. Тексти публікуються в авторській редакції. За науковий зміст і якість поданих матеріалів відповідають автори.

Ел. адреса: <https://science.btsau.edu.ua/taxonomy/term/34>

Актуальні питання законодавства

УДК: 911.3:008 (477)

ВОВКОТРУБ А.О., студентка

Науковий керівник – **ОРДІНА Л.Л.**, канд. пед. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

У роботі досліджено сучасний стан руйнування та збереження історико-культурної спадщини України внаслідок російської агресії, яка виникла у 2022 р. Розглянуто умови відтворення історичних пам'яток українського народу у воєнний час, що стає потужним каталізатором збереження та збагачення патріотичних цінностей, які є важливою складовою формування української національної ідентичності.

Ключові слова: історико-культурна спадщина, російсько-українська війна, національна ідентифікація.

У 2014 р. російськими військами відбулося збройне вторгнення в Україну: був окупований Крим, розпочалася війна на сході України (Донбас). 24 лютого 2022 р. розпочалося широкомасштабне воєнне вторгнення російських військ на територію нашої держави. За час російсько-української війни було пошкоджено і зруйновано велику кількість історико-культурних пам'яток України. У нових реалістичних умовах сьогодення постало питання пріоритетності культурної спадщини в Україні. Тому актуальною проблемою нашого дослідження є аналіз, перспективи відновлення і збереження історико-культурної спадщини як складової національної культури.

Енциклопедія історії України пропонує таке визначення культурної спадщини як сукупність успадкованих сучасниками від попередніх поколінь культурних цінностей. До них належать: 1) пам'ятки архітектури та монументального мистецтва й подібні до них пам'ятки археології та історії, а також пов'язані з ними природні об'єкти; 2) найрізноманітніші визначні місця; 3) рукописи, книги, архівні матеріали, предмети художнього, історичного або археологічного значення, наукові колекції, які мають художнє, історичне, етнографічне чи наукове значення; 4) традиції, звичаї, обряди, свята (святкування), традиційні ремесла, інші форми збереження та демонстрування досвіду, навичок і знань, що мають значення для окремих спільнот і передаються із покоління в покоління. Культурна спадщина підлягає збереженню та охороні, а також повинна бути доступною для якомога більшого кола зацікавлених людей і всіляко популяризуватися [1].

На сьогодні, відповідно до даних Міністерства культури та інформаційної політики України, пошкоджено або повністю зруйновано понад 1300 об'єктів культурної інфраструктури, а також незаконно вивезені частини музейних колекцій з тимчасово окупованих територій України [2].

Застосувавши історичну хронологію подій, ми спробували проаналізувати сучасний стан деяких історико-культурних національних пам'яток під час російсько-української війни.

Скіфське золото. Прикладом розкрадання культурної спадщини України є ситуація, що набула розголосу завдяки Нідерландам. Скарби, які називають скіфським золотом, знаходились в Нідерландах, тому що їх позичили з чотирьох музеїв у Криму та одного в Києві для виставки на початку 2014 року в Амстердамському музеї Алларда Пірсона [3]. Згодом Амстердамський окружний суд у 2021 році ухвалив рішення про те, що безцінна колекція золотих артефактів із Криму має бути повернута в Україну.

Чернігівський обласний історичний музей ім. Василя Гарновського. З перших днів війни музей витримав 40 днів окупації. Від уламків вибуху міни постраждав будинок губернатора,

збудований у ХІХ ст. Працюючи під обстрілами, працівники музею частково демонтували колекцію військово-історичного музею. Спосіб демонтажу експозиції призвів до того, що половину обладнання більше не можна використовувати, тому Чернігівському обласному історичному музею ім. В. Тарновського потрібне обладнання: експозиційне, виставкове, фондове [4].

6 травня 2022 р. російським обстрілом був зруйнований Національний літературно-меморіальний музей Григорія Сковороди у Харківській області. Музей створений у 1972 р. і містить більше тисячі експонатів. На території музею знаходились пам'ятки архітектури та садово-паркового мистецтва Х/ІІІ ст. Внаслідок влучання російської ракети в музеї виникла пожежа. Науковці і реставратори вважають, що музей можна відновити, а організація ЮНЕСКО узгодила рішення щодо виділення коштів, 50 тисяч доларів, на проведення реставраційних робіт.

Маріупольський драматичний театр – один із найдавніших театрів лівобережної України. У ХІХ ст. в Маріуполі була створена перша професійна театральна трупа. Прикладом цинічного знищення пам'ятки з віковою історією та геноциду мирного населення стала дата 16 березня 2022 року, коли літак російської армії скинув бомбу на будівлю Маріупольського Драмтеатру. Біля входу в театр був напис великими літерами: «Діти». За даними міської ради під завалами Драматичного театру загинули близько 300 людей[5].

Харківська державна наукова бібліотека імені Короленка – друга найбільша бібліотека України після Національної бібліотеки України імені Вернадського у Києві. Заснована у 1830 р. Фонд бібліотеки має національне значення і складає 7 мільйонів примірників документів різними мовами. Бібліотека також виконує функцію хаба цифрової освіти у Харкові. У березні 2022 р., внаслідок російських ракетних обстрілів було зруйновано фасад центрального корпусу, 2 книгосховища, рояль та вітражі.

Отже, аналізуючи стан руйнування і перспективи відновлення історико-культурної спадщини внаслідок російської агресії на території України, можна зробити висновок, що в контексті культурної політики України важливе місце належить суспільному діалогу, орієнтованому на розуміння та консолідацію, результатом якого буде формування громадянської ідентичності. Важливою умовою відновлення історичних пам'яток українського народу у воєнний час є патріотичне виховання молоді, що включає такі складові, як створення формальних та неформальних освітніх та дозвілєвих організацій для дітей та молоді, спрямованих на захист духовних цінностей як ідентифікаторів національної ідентичності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кот С.І. КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА [Електронний ресурс]// Енциклопедія історії України: Т. 5: Кон - Кю / Ред кол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України.-К.: "Наукова думка", 2008. - 568 с. Режим доступу: http://www.history.org.ua/?termin=Kulturna_Spadschina
2. Ukrinform. В Україні через війну пошкоджені майже 1 300 об'єктів культурної інфраструктури - МКІП. Укрінформ - актуальні новини України та світу. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3682719-v-ukraini-cerez-vijnu-poskodzeni-majze-1-300-obektiv-kulturnoi-infrastrukturi-mkip.html>.
3. Service R.U. Dutch Court Rules Crimean Treasures Must Be Returned To Ukraine. Radio Free Europe/RadioLiberty. URL:<https://www.rferl.org/a/ukraine-crimea-gold-dutch-court/28175712.html>
4. Понад 40 днів в облозі: як рятували колекцію Чернігівського історичного музею URL:<https://suspilne.media/241184-ponad-40-dniv-v-oblozi-ak-ratuvati-kolekciu-cernigivskogo-istoricnogo-muzeu/>
5. Донецький академічний обласний драматичний театр. Український інститут. URL:<https://ui.org.ua/postcard/doneczkyj-akademichnyj-oblasnyj-dramatycznyj-teatr/>.

ГРОЗА В.С., студентка

Науковий керівник – ТЕРЕЩУК М.М., канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ ПАРЛАМЕНТАРИЗМУ В КІПРІ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Це дослідження присвячене аналізу розвитку парламентаризму на Кіпрі, зокрема його становленню, особливостям та ключовим реформам, які забезпечили його розвиток. Дослідження також зосереджується на узгодженні проблем між турками та греками на Кіпрі та ролі парламенту в цьому процесі.

Ключові слова: Кіпр, парламентаризм, становлення, розвиток, узгодження проблем, турки, греки, Україна.

Питання узгодження між турками та греками на Кіпрі є одним з найбільш складних і довготривалих проблем, які існують у світі. Кіпр є острівним державою, яка знаходиться на перехресті між Європою, Азією та Африкою. Колоніальне минуле, геополітичні інтереси, етнічні релігійні розбіжності та інші фактори внесли свій внесок у те, що Кіпр став зоною конфлікту між турками та греками.

На початку 1960-х років Кіпр став незалежною державою, але вже в 1963 році між греками та турками стався збройний конфлікт. У 1974 році Туреччина вторглася на Кіпр та окупувала північну частину острова. У результаті було створено Демократичну Турецьку Республіку Кіпру (ДТРК), яку ні одна країна світу не визнає. Зараз Кіпр фактично поділений на території, які контролюють греко-кіпрська урядова влада та турецько-кіпрські власті.

Вирішення конфлікту на Кіпрі залежить від того, як греки та турки зможуть знайти компромісні рішення з питань національної безпеки, політики та економіки. У 2014 році греко-кіпрський та турецько-кіпрський лідери ухвалили спільний заяву, в якій зобов'язалися знайти рішення на основі федералізму. Однак пізніше переговори були зірвані, і на даний момент уряди обох частин острова продовжують пошуки рішення.

Для досягнення мирного розв'язання конфлікту на Кіпрі проводяться численні спроби врегулювання відносин між турками та греками. Одним з найбільш важливих є переговори про створення федеративної держави на Кіпрі, яка складатиметься з двох автономних регіонів, кожен з яких матиме власний уряд, парламент та президента.

У 2017 році у Женеві відбулися переговори між президентами Кіпру та Туреччини, а також представниками Європейського Союзу та Організації Об'єднаних Націй. Під час цих переговорів була обговорена можливість створення федеративної держави на Кіпрі, в рамках якої греки та турки зможуть жити в мирі та злагоді. Проте переговори були припинені через незгоду сторін щодо ряду питань, зокрема щодо повернення турецьких військових з Кіпру та розміщення греко-кіпрської армії на території Туреччини.

У 2018 році президент Кіпру та лідер турецько-кіпрських сепаратистів відновили переговори про створення федеративної держави на Кіпрі. Проте на цьому етапі переговори також припинилися через незгоду сторін щодо питань, пов'язаних з відновленням прав на землю та нерухомість.

Незважаючи на труднощі, сторони продовжують шукати компромісні рішення та взаємовигідні умови для вирішення конфлікту на Кіпрі. У 2020 році була проведена нарада представників Греції, Туреччини, Великої Британії та Кіпру, на якій домовилися про початок нового раунду переговорів щодо врегулювання конфлікту на Кіпрі. У той же час, продовжуються спроби міжнародних організацій та держав залучити сторони до переговорів та підтримати їхні зусилля у досягненні миру та стабільності на Кіпрі.

Під час проведення переговорів про створення федеративної держави на Кіпрі сторони також обговорюють питання щодо розподілу влади та ресурсів між двома автономними

регіонами. Одним із спірних питань є питання про розподіл газових ресурсів у Середземному морі, оскільки на дні моря знайдено значні запаси природного газу. Греки та греко-кіпрський уряд вважають, що газові ресурси належать Кіпру та повинні бути розподілені між двома автономними регіонами, тоді як турки та турецько-кіпрські сепаратисти вимагають відводу частини газових ресурсів для Туреччини.

У контексті розв'язання конфлікту на Кіпрі важливу роль відіграє підтримка міжнародної спільноти. У 1964 році була створена Організація Об'єднаних Націй (ООН) з метою сприяння мирному врегулюванню конфлікту на Кіпрі. ООН продовжує надавати підтримку у досягненні миру та стабільності на Кіпрі, зокрема шляхом медіації у переговорах між сторонами.

Також важливу роль у забезпеченні миру та стабільності на Кіпрі відіграє Європейський Союз (ЄС). У 2004 році Кіпр став повноправним членом ЄС, що сприяло розширенню економічного та політичного співробітництва між Кіпром та іншими державами ЄС. ЄС також надає фінансову підтримку Кіпру у рамках програм розвитку та підтримки демократії.

Однак, з початку конфлікту на Кіпрі, Туреччина не визнає та не сприймає кіпрський уряд, і має військову присутність на окупованій території Кіпру. Це створює складнощі у досягненні миру та стабільності на Кіпрі, тому що турецька сторона зберігає вето на будь-які рішення, що стосуються Кіпру, які приймаються на міжнародному рівні.

Загалом, розвиток парламентаризму на Кіпрі є невід'ємною частиною процесу демократизації та забезпечення прав людини в регіоні. Хоча конфлікт на Кіпрі є складною проблемою, проте розширення діалогу та співробітництва між греко-кіпрським та турецько-кіпрським населенням може стати першим кроком до досягнення миру та стабільності на острові.

Відповідно до досвіду Кіпру, Україна може взяти на увагу важливість розвитку демократичних інститутів, в тому числі парламентаризму, для забезпечення стабільності та розвитку держави. Також можна взяти на увагу необхідність підтримки міжнародної спільноти в розв'язанні внутрішніх та зовнішніх конфліктів, які можуть виникати в процесі розвитку країни.

Для України досвід Кіпру може бути корисним у створенні ефективної парламентської системи влади. Важливо забезпечити розподіл влади між різними гілками влади, забезпечення роботи постійних комітетів та введення нових законів, що підвищують рівень демократії та захисту прав людини.

Крім того, Україна може взяти на замітку практику Кіпру у проведенні референдумів та залученні громадськості до ухвалення важливих рішень. Важливо забезпечити прозорість роботи парламенту та залучення громадських організацій до вирішення важливих суспільних проблем.

Нарешті, українська влада може взяти на увагу практику Кіпру щодо розширення влади парламенту в питаннях бюджету та фінансової політики. Це може допомогти забезпечити більш ефективний контроль за витратами та підвищити рівень відповідальності уряду перед громадянами.

Отже, досвід Кіпру у розвитку парламентаризму може бути корисним для України у створенні ефективної та демократичної системи влади. Важливо забезпечити розподіл влади між різними гілками влади, забезпечення роботи постійних комітетів та введення нових законів, що підвищують рівень демократії та захисту прав людини.

УДК: 35.07/.08(477):005.2'06

КАЛІНІЧЕНКО К.В., студентка

Науковий керівник – **НОВАК Т.С.**, доцент

Національний університет біоресурсів та природокористування України

ВИЗНАЧЕННЯ РОЗМІРУ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ ЗЕМЛІ ВНАСЛІДОК БОЙОВИХ ДІЙ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ: ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Вже понад рік українці продовжують героїчно протистояти військовій агресії рф. Попри ушкодження та руйнування матеріальних об'єктів, що у повоєнний період можуть бути відбудовані, кожного дня непоправних збитків внаслідок бойових дій зазнає навколишнє природне середовище, тому тема даної роботи є актуальною і важливою на сьогоднішній день.

Ключові слова: земля, збитки, шкода, природне середовище, війна.

Метою даної роботи є дослідження поточного стану правового регулювання визначення розміру шкоди завданої землі внаслідок бойових дій під час воєнного стану.

Станом на червень 2022 року, за даними Kyiv School of Economics (KSE) загальні збитки від війни в сільському господарстві України сягнули 4,3 млрд дол. США. Підраховуючи загальну суму збитків Експерти KSE Institute спільно з Мінагрополітики України включили до загальної суми збитки за пошкодження земель, нерухомого майна, сільськогосподарських угідь, меліоративної водогосподарської інфраструктури, сільськогосподарської техніки, паливно-мастильних матеріалів, поголів'я тварин, та інших активів аграріїв [1]. Станом на грудень цього ж року, міністр захисту довкілля та природних ресурсів України Руслан Стрілець зазначив, що завдані довкіллю збитки вже перевищують 38 млрд. доларів. І ця цифра з кожним днем збільшується, навіть попри те, що наразі наші фахівці не мають доступу до окупованих територій та прифронтової зони.

Серед численних внутрішньо-національних актів у галузі екологічного права з питання відшкодування збитків, які були прийняті на сьогодні, варто виокремити Постанову Кабінету міністрів України від 20 березня 2022 р. № 326 Про затвердження Порядку визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації, який встановлює процедуру визначення шкоди та збитків, які були завдані нашій державі в результаті війни, а також визначає органи державної влади відповідальні за безпосереднє визначення обсягів втрат за різними напрямками².

Відповідно до даного підзаконного нормативно-правового акту, визначення шкоди та збитків здійснюється в вісімнадцяти напрямках, серед яких не останнє місце займають напрямки пов'язанні з екологією, а саме: втрати земельного фонду, втрати лісового фонду, втрати надр, втрати акваторії, збитки, завдані природно-заповідному фонду, а також шкода, що завдана земельним ресурсам, завдана атмосферному повітрю, збитки, завдані водним ресурсам та об'єктам водогосподарської інфраструктури, тощо [2].

Варто звернути увагу на наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України Про затвердження Методики визначення розміру шкоди завданої землі, ґрунтам внаслідок надзвичайних ситуацій та/або збройної агресії та бойових дій під час дії воєнного стану від 04.04.2022 № 167[3], а також Наказ Про затвердження Методики розрахунку неорганізованих викидів забруднюючих речовин або суміші таких речовин в атмосферне повітря внаслідок виникнення надзвичайних ситуацій та/або під час дії воєнного стану та визначення розмірів завданої шкоди від 13.04.2022 № 175 [4]. Варто зазначити, що розроблення та прийняття даних методик відбулось в найкоротші терміни.

Нормотворча діяльність уряду не обмежується лише прийняттям даних методик, Так, наприклад, 10 травня 2022 року Уряд затвердив нові спеціальні такси для обчислення розміру шкоди природно-заповідному фонду України [5]. На думку Кабінету Міністрів встановлення

нових спеціальних такс було вкрай необхідне, щоб забезпечити такий механізм нарахування, за якого обчислені збитки дійсно б відповідали реальним обсягам завданої шкоди державі, у тому числі російським агресором.

Окремим напрямом вдосконалення методики визначення шкоди навколишньому природному середовищу, на нашу думку, є необхідність впровадження концепції екосистемних послуг, яка вже застосовується у країнах Європейського Союзу. Врахування екосистемних послуг при розрахунках шкоди та збитків є важливим для подальшого підтримання економічних можливостей і забезпечення відновлення середовища існування людей.

Ця концепція дасть змогу монетизувати вартість втрат екосистем від збройної агресії РФ та якісно трансформувати існуючий в Україні економічний механізм забезпечення охорони довкілля на засадах комплексності та превентивності.

Враховуючи те, що процедура репарацій РФ за руйнування України є довготривалою і складною, нашій державі необхідно невідкладно напрацьовувати механізми відбудови України і відновлення довкілля завдяки міжнародній співпраці країн-партнерів. Відтак, у швейцарському м. Лугано 4–5 липня 2022 року відбулася Конференція з питань відновлення України), у підсумковому документі якої представники понад 40 країн світу і близько 20 міжнародних організацій засвідчили повну відданість підтримці України на її шляху відновлення після військової агресії РФ на початковій стадії і в довгостроковій перспективі. У Керівних принципах процесу відновлення України наголошено на тому, що процес відновлення має забезпечити сталу перебудову України, яка узгоджується з Порядком денним сталого розвитку до 2030 року та Паризькою угодою, інтегруючи соціальні, економічні та екологічні аспекти [6].

Отже, можемо зробити висновок, що з повномасштабного вторгнення і натеper приділяється велика увага правовому регулюванню компенсації збитків довкіллю та землі під час воєнного стану. Уряд затверджує та буде затверджувати важливі нормативно-правові акти в даній сфері правового регулювання. Згадані в даній роботі нормативно-правові акти є важливим кроком до повного відшкодування всіх збитків, що були завдані довкіллю, в тому числі і землі нашої держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Загальні збитки від війни в сільському господарстві України сягнули 4,3 млрд дол. США: KSE Агроцентр. URL:<https://kse.ua/ua/about-the-school/news/zagalni-zbitki-vid-viyini-v-silskomu-gospodarstvi-ukrayini-syagnuli-4-3-mlrd-dol-ssha-kse-agrotsentr/>
  2. Про затвердження Порядку визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації: постанова Кабінету Міністрів України від 20 березня 2022 р. № 326. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/326-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 05.04.2023).
  3. Про затвердження Методики визначення розміру шкоди завданої землі, ґрунтам внаслідок надзвичайних ситуацій та/або збройної агресії та бойових дій під час дії воєнного стану : наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 04 квітня 2022 р. № 167. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0406-22#Text> (дата звернення: 05.04.2023).
  4. Про затвердження Методики розрахунку неорганізованих викидів забруднюючих речовин або суміші таких речовин в атмосферне повітря внаслідок виникнення надзвичайних ситуацій та/або під час дії воєнного стану та визначення розмірів завданої шкоди: наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 13 квітня 2022 р. № 175. Офіційний вісник України. 2022. № 33
  5. Про затвердження спеціальних такс для обчислення розміру шкоди, заподіяної порушенням законодавства про природно-заповідний фонд: Постанова Кабінету Міністрів України від 10 травня 2022 р. № 575. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/575-2022-%D0%BF#Text> дата звернення: 05.04.2023)
- Outcome Document of the Ukraine Recovery Conference URC2022 ‘Lugano Declaration’ Lugano, 4–5 July, 2022. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/attachment/document/1060/Lugano_Declaration_URC2022-1.pdf

КЛЕШНЯ В.В., студентка

Науковий керівник – МАКАРЧУК В.В., канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ДЕЯКІ ПРАВОВІ АСПЕКТИ НАКЛАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ СТЯГНЕНЬ

У тезах розглядаються деякі правові аспекти накладання адміністративних стягнень.

Ключові слова: Кодекс України про адміністративні правопорушення, адміністративне право України, адміністративна відповідальність.

Адміністративним стягненням є відповідальність, яка застосовується стосовно особи яка вчинила адміністративне правопорушення, а також є попередженням вчинення нових правопорушень як іншими особами, так і самим правопорушником. Реалізується адміністративна діяльність шляхом адміністративних стягнень щодо винних осіб.

Види адміністративних стягнень можуть проявлятися як в матеріальному, так і в моральному впливі на правопорушника. У сучасній практиці законотворчості, здійснюваної Верховною Радою України, надана статтею 24 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) можливість уже використовувалася. Так, відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення регулювання відносин у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху» загальний перелік адміністративних стягнень, передбачених ст.24 КУпАП, був доповнений таким стягненням, як громадські роботи[1].

Оскільки кожна стаття Особливої частини КУпАП містить чіткі вказівки на вид стягнення, яке підлягає застосуванню за вчинення передбаченого нею проступку, остільки орган, що розглядає справу про адміністративне правопорушення, може призначити тільки те адміністративне стягнення, що визначено в цій статті. При цьому необхідно пам'ятати, що деякі з перерахованих у ст.24КУпАП стягнення взагалі не можуть застосовуватися до зазначених, точно визначених у законі категоріям громадян і посадових осіб [2].

Законодавством України може бути передбачено адміністративне видворення за межі держави іноземних громадян та осіб без громадянства за вчинки, що грубо порушують громадський порядок. Слід зазначити, що оплатне вилучення та конфіскація предметів можуть застосовуватись і як основні, і як додаткові адміністративні стягнення. За одне адміністративне правопорушення може бути накладено або основне, або основне й додаткове стягнення. Законодавець передбачає також особливі заходи впливу, що застосовуються до неповнолітніх. Загальні правила накладення стягнення за адміністративне правопорушення регламентовані ст. 33 КУпАП, коли при накладенні стягнення враховуються характер вчиненого правопорушення, особа порушника, ступінь його вини, майновий стан, обставини, що пом'якшують і обтяжують відповідальність, крім випадків накладення стягнення за правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, у тому числі зафіксованому в автоматичному режимі. При вчиненні однією особою двох або більше адміністративних правопорушень адміністративне стягнення накладається за кожне правопорушення окремо. Якщо особа вчинила кілька адміністративних правопорушень, справи про які одночасно розглядаються одним і тим же органом (посадовою особою), стягнення накладається в межах санкції, встановленої за більш серйозне правопорушення з числа вчинених. До основного стягнення в цьому разі може бути приєднано одне з додаткових стягнень, передбачених статтями про відповідальність за будь-яке з вчинених правопорушень [3].

Отже, адміністративна відповідальність є одним із видів юридичної відповідальності, яка встановлюється державним шляхом. Видаються правові норми, які визначають підстави відповідальності, та заходи які можуть бути застосовані до правопорушників. Вона потребує оформлення відповідними процесуальними документами і здійснюється державою через уповноважені органи. Метою накладення адміністративних стягнень є виховання особи, котра

вчинила адміністративне правопорушення. Особа, яка діяла в стані крайньої необхідності, необхідної оборони або яка була в стані неосудності, відповідно не підлягає адміністративній відповідальності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення регулювання відносин у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху: Закон України від 14.07.2015 р. № 596-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/596-19#Text> (дата звернення: 03.04.2023).
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення (статті 1 - 212-24) : Кодекс України від 07.12.1984 р. № 8073-X : станом на 6 листоп. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 03.04.2023).
3. Адміністративне право. Загальна частина: мультимедійний навчальний посібник. *Національна академія внутрішніх справ: Офіційний веб-портал*. URL: https://arm.naiu.kiev.ua/books/adm_pravo_zch/nm/lec13.html (дата звернення: 03.04.2023).

УДК 352.07/.072.6

КЛПАЧ В.М., студент

Науковий керівник – **МАЙСТРЕНКО К.М.**, канд. наук з держ. управління
Білоцерківський національний аграрний університет

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО ТА ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ОРГАНУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

На шляху розвитку в Україні демократичної, соціальної, правової держави громадський контроль є невід'ємною складовою державного управління та місцевого самоврядування. Він потрібен перш за все самій публічній владі, щоб підвищити ефективність своєї діяльності.

Ключові слова: громадський контроль, громадська рада, громадянське суспільство, органи державної влади, органи місцевого самоврядування.

Не зважаючи на виклики, які на сьогодні нависли над Україною, перспективною метою її зовнішньої політики залишається членство в Європейському Союзі, створення високорозвиненої, правової, цивілізованої європейської держави з високим рівнем життя, культури та демократії. Актуальність дослідження громадського контролю за діяльністю органів державної влади зумовлена потребою вдосконалення законодавчих та нормативних документів, які б забезпечували розвиток інституту громадського контролю в Україні. Громадський контроль має стати основним чинником дотримання балансу у взаємодії та відносинах суспільства і держави, своєрідним гарантом прав, свобод і законних інтересів громадян.

Метою роботи є дослідження громадського контролю як суспільного явища в Україні, визначення його питомих рис та особливостей функціонування, сутності теоретичних, правових та практичних основ діяльності громадськості в державному управлінні.

В Європейському Союзі, існує велика кількість інституцій, які об'єднують суспільство й уряд і, як наслідок, відіграють вирішальну роль у розбудові демократичного устрою. Європейська інтеграція України вимагає змін в керівництві державними справами, впровадження більш гнучкого демократичного підходу.

Основою правового забезпечення реалізації державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні є Конституція України, де закріплюються основні права і свободи людини і громадянина, їх гарантії та механізми захисту. Право громадян України брати участь в управлінні державними справами, визначено у статті 38 Конституції України.

Що ж таке *громадський контроль* в ідеальній його формі?

На нашу думку громадський контроль це створена державою незалежна громадянська інституційна система, діяльність якої законодавчо захищена, завдяки якій громадянське суспільство через певні свої структури отримує право і здатність спостерігати за перебігом,

процедурами та результатами виборчого процесу, законотворчої та правової ініціативи, бюджетної політики органів центральної влади та органів місцевого самоврядування. Це система громадянського суспільства, яка здатна контролювати та вимагати усунення виявлених порушень до відповідності чинному законодавству та нормам міжнародного права. Це система відносин громадянського суспільства з державою, яка ґрунтується на підзвітності органів державної виконавчої влади громадянському суспільству.

Нажаль, в Україні і досі немає спеціального закону який би регламентував повноваження народу України по нагляду та контролю за діяльністю органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Створений в Україні інститут громадського контролю внормований цілою низкою законодавчих та нормативних актів. Розгалужене нормативно-правове регулювання складають окремі закони України та постанови Кабінету Міністрів України, які не в повній мірі відображають можливості демократичних та цивілізованих відносин між громадянським суспільством та державними органами .

Із основних нормативних актів, які прямо впливають на якість здійснення громадського контролю в Україні ми відносимо:

– закон України "Про місцеве самоврядування в Україні" в редакції від 01.01.2023 р. Законом передбачено такі форми громадського контролю, як право ініціювання громадян України на проведення референдуму, право обирати сільського, селищного, міського голову, право на громадські слухання, право на створення будинкових, вуличних, квартальних та інших органів самоорганізації населення, право на участь у обговоренні містобудівної документації, право погоджувати кандидатуру старости, право достроково припиняти повноваження органів та посадових осіб місцевого самоврядування.

Норма закону не забезпечує в повній мірі механізму участі громадськості у здійсненні контрольної функції за діяльністю органів місцевого самоврядування, в тому числі вплив на місцевий бюджет. А єдина можливість – створення органу самоорганізації населення обмежується лише межами будинкових, вуличних, квартальних органів самоорганізації.

– постанова Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2010 р. № 996 "Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики", відповідно до якої затверджено "Типове положення про громадську раду при міністерстві, іншому центральному органі виконавчої влади, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласній, Київській та Севастопольській міській, районній, районній у м. Києві та Севастополі державній адміністрації"(далі – Типове положення).

Типове положення про громадську раду містить такі норми, які прямо впливають на залежність громадських рад від рішень органу виконавчої влади. Положення про громадську раду розробляються разом з громадською радою але затверджується органом виконавчої влади, при якому утворюється рада. Відповідно до вимог Типового положення до органу громадської ради мають бути включені представники (не більше одного від громадської організації) лише тих громадських організацій, які протягом, не менше, шести місяців проводять діяльність у сфері діяльності виконавчого органу. А кількість таких представників має складати не більше 35.

В аналізі постанови ми звертаємо увагу на наявність протиріч в даному нормативному документі, які, як на нашу думку, впливають на якість задекларованого державою громадського контролю центральних органів виконавчої влади.

Щоб зрозуміти повноту та обсяг відповідальності громадського контролю за діяльністю державних органів ми розглянемо його цілі:

- контроль за дотриманням нормативних приписів державними органами;
- контроль за відповідністю законам правових актів, що видаються державними органами;
- контроль доцільності управлінських рішень щодо організації та здійснення діяльності державними органами;

– контроль за дотриманням встановлених для державних органів заборон і обмежень, службової дисципліни, своєчасним і доброякісним виконанням державними органами покладених на них обов'язків;

– контроль за підбором, розстановкою, підвищенням кваліфікації кадрового складу державних органів;

– контроль за дотриманням прав і свобод, охоронюваних законом інтересів громадян;

– контроль за раціональним розподілом та використанням матеріальних, фінансових та інших ресурсів, дотриманням режиму економії.

А також пропонується до уваги сутність результатів діяльності органів громадського контролю:

– громадський контроль має спрямовувати свої заходи на отримання «закритої», не доступної для широкої громадськості інформації;

– ця інформація становить суспільний, зачіпає інтереси великої кількості людей та може зачіпати інтереси впливових політичних груп;

– ця інформація зачіпає проблеми порушень прав людини, зловживань та порушень законодавства з боку органів влади;

– орган громадського контролю пропонує практичне розв'язання проблеми.

В нашій роботі розкрито сутність та з'ясовано визначальні особливості громадського контролю як важливої складової механізму забезпечення конституційного принципу народовладдя. Окреслено інституційну базу громадського контролю та вказано на її основних компонентах. Наголошено на методах і формах здійснення громадського контролю з боку громадян.

Висновок. Конституція України визначає народ України як єдине джерело влади, надає йому право приймати активну участь в управлінні державою як безпосередньо, так і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність, а отже має бути баланс у цій діяльності та потребами громадянського суспільства.

В Україні вкрай необхідно звернути увагу на норми чинного законодавства у сфері регулювання діяльності держава - громадянське суспільство, вирішити його основні проблеми та напрями удосконалення.

УДК 340.12

КОЛОМІЄЦЬ Д.О., студентка

Науковий керівник – **РОСАВИЦЬКИЙ О.О.**, ст. викладач

Білоцерківський національний аграрний університет

ЕВТАНАЗІЯ: ЖИТИ ЧИ ПОМИРАТИ?!

У даній доповіді розглядаються різні аспекти та актуальність використання евтаназії.

Ключові слова: евтаназія, право, психологія.

Перш за все, варто з'ясувати, що таке евтаназія. Це смерть людини, яку здійснюють у зв'язку з її невиліковною хворобою або стражданнями, що не можуть бути полегшені. Зазначу що історія евтаназії походить ще з часів стародавнього Риму та Греції.

Один з головних аргументів за евтаназію – це право на життя та право на смерть. Людина має право самостійно розпоряджатися своїм життям та здоров'ям. Якщо вона стикається з невиліковною хворобою та страждає, то вона має право на вибір, чи продовжувати життя, чи звернутися до евтаназії. Інший аргумент полягає у зменшенні страждань людини. Хвороба може призвести до неймовірних болей та страждань, які не можуть бути полегшені. Евтаназія може стати засобом зменшення цих страждань та покращення якості життя.

Також є кілька аргументів проти евтаназії. Перш за все, це порушення моральних та етичних норм. Здійснення смерті людини є неприпустимим з точки зору багатьох релігій та культур. Крім того, евтаназія може викликати почуття провини та відчуття безсилля у лікарів та родичів пацієнта. Наступний аргумент полягає у можливості зловживання евтаназією. Якщо забезпечити законність її здійснення, то можуть виникнути ситуації, коли людина буде штучно переконувана звернутися до евтаназії, наприклад, через економічні міркування.

У більшості країн світу евтаназія є незаконною. Однак, в деяких країнах, наприклад, Нідерландах, Бельгії та Люксембурзі, вона є законною, якщо виконуються певні критерії. Там пацієнт повинен мати невиліковну хворобу та повинен добровільно звернутися до евтаназії.

Україна також має свої законодавчі акти, які регулюють питання евтаназії. За законом, евтаназія є злочином та карається у вигляді позбавлення волі на строк від 5 до 8 років. Проте, на практиці, випадки здійснення евтаназії відбуваються, але вони не мають законного підґрунтя.

Багато релігій не підтримують ідею евтаназії. Наприклад, у християнства, смерть є божественним актом, тому здійснення смерті людиною є неприпустимим. У ісламі також забороняється здійснювати смерть людини. Однак, є релігії, які підтримують ідею евтаназії. Наприклад, у буддизмі смерть розглядається як перехід до нового життя, тому здійснення евтаназії може бути сприйняте як полегшення для пацієнта.

Евтаназія може мати значні психологічні наслідки для рідних хворого. Вони можуть відчувати провину, шок, тугу та нездатність допомогти своїй родині. Також, вони можуть почувати себе зрадженими, якщо не змогли переконати хворого продовжувати боротися за життя. Однак, якщо рідні були включені в процес прийняття рішення про евтаназію та отримали достатню підтримку від медичного персоналу, це може допомогти зменшити психологічний стрес.

Рішення про евтаназію може бути складним для хворого, який повинен вирішити, коли його життя буде закінчено. Хворий може відчувати страх перед смертю, провину за те, що він завдає болю своїм рідним, а також відчувати, що він втрачає контроль над своїм життям. Проте, якщо хворий має можливість прийняти рішення про своє життя та отримати достатню підтримку від медичного персоналу, це може допомогти забезпечити достойне закінчення життя.

Отже, майбутнє евтаназії залишається невизначеним. З одного боку, зростаюча популярність паліативної опіки та забезпечення комфорту для хворих може зменшити потребу в евтаназії. З іншого боку, зростаюча кількість людей, які стикаються з невиліковними хворобами та стражданнями, може призвести до збільшення попиту на евтаназію.

Щоб забезпечити гуманне та етичне використання евтаназії, необхідно продовжувати обговорювати цю тему та шукати компромісні рішення, які задовольняють потреби хворих та забезпечать захист їх прав.

УДК: 343

ЛАГОДА О.Ю., студентка

Науковий керівник – **СИМАКОВА С.І.**, канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Забезпечення права на захист у кримінальному процесі є вирішальним для чесної та справедливої правової системи, а використання електронних доказів може створювати проблеми для системи кримінального правосуддя. Для забезпечення прав обвинуваченого на захист, система кримінального судочинства повинна вирішити проблеми, пов'язані з використанням електронних доказів, та забезпечити доступ до правової допомоги та високоякісного юридичного представництва.

Ключові слова: кримінальна юстиція, обвинувачений, захист, електронні докази, конфіденційність, юридичне представництво, правова допомога.

Використання електронних доказів у кримінальному судочинстві ставить перед системою кримінального правосуддя кілька проблем щодо забезпечення права на захист обвинуваченого. Однією з головних проблем, яка існує у кримінальному процесі є надійність електронних доказів, таке, як електронними доказами можна легко маніпулювати або фальсифікувати, що ускладнює визначення їх автентичності та надійності. Тому до використання електронних доказів у кримінальному провадженні слід підходити обережно та піддавати їх суворій перевірці [1].

Іншою проблемою є доступність електронних доказів. У деяких випадках електронні докази можуть зберігатися на віддалених серверах або в зашифрованих файлах, що ускладнює доступ до них захисту. Це може бути особливо проблематично для відповідачів, які не можуть дозволити собі високоякісне юридичне представництво та можуть не мати технічного досвіду для доступу та інтерпретації електронних доказів.

Крім того, використання електронних доказів піднімає питання конфіденційності та захисту даних. Електронні докази можуть містити конфіденційну особисту інформацію, яка повинна бути захищена від несанкціонованого доступу або розголошення. У деяких випадках збір і використання електронних доказів може порушувати права відповідача на конфіденційність, що призводить до судових оскаржень і потенційного виключення доказів [2].

Іншою проблемою, з якою стикається система кримінального правосуддя при використанні електронних доказів, є відсутність стандартизації в зборі, збереженні та представленні електронних доказів. Це може призвести до неузгодженості в роботі з електронними доказами та викликати занепокоєння щодо точності та надійності таких доказів.

Однією з найбільш значущих проблем у використанні електронних доказів у кримінальному процесі є недостатнє забезпечення доступу до правової допомоги та високої якості правового захисту. Юридичне представництво має важливе значення для забезпечення справедливого судового розгляду та захисту прав обвинуваченого, включаючи право на захист. Однак багатьом відповідачам бракує фінансових ресурсів, щоб найняти високоякісне юридичне представництво, що ускладнює ефективне оскарження електронних доказів [3].

Відсутність доступу до правової допомоги є серйозною проблемою для підсудних, яких обвинувачують у вчиненні кримінальних правопорушень пов'язаних із електронними доказами. Електронні докази часто є складними і вимагають спеціальних знань для інтерпретації та аналізу. Відповідачі, які не мають доступу до правової допомоги та не можуть найняти кваліфікованих експертів для оскарження електронних доказів, можуть опинитися в не вигідному становищі в кримінальному процесі. Це може призвести до незаконних засуджень і відсутності довіри до системи кримінального правосуддя.

Крім того, якість юридичного представництва також викликає занепокоєння при використанні електронних доказів. Багатьом адвокатам не вистачає технічних знань, щоб ефективно оскаржити електронні докази. Вони можуть не мати доступу до найновіших технологічних інструментів або бути в курсі останніх розробок цифрової криміналістики. Це може призвести до неефективного оскарження електронних доказів і послабити позицію відповідача [4].

Відсутність доступу до правової допомоги та якісного юридичного представництва є особливо проблематичною для маргіналізованих груп, таких як малозабезпечені особи та меншини. Проти цих груп з більшою ймовірністю будуть висунуті кримінальні звинувачення, і їм може не вистачати фінансових ресурсів, щоб найняти ефективне юридичне представництво. Як наслідок, вони можуть бути більш вразливими до незаконних засуджень та інших несправедливостей у кримінальному процесі.

Іншим питанням надання правової допомоги та якісного судового представництва є фінансування цих послуг. Організації правової допомоги та офіси громадських захисників часто недофінансовуються, що призводить до браку ресурсів і підтримки для адвокатів. Це

може призвести до недостатнього навчання, недостатнього кадрового забезпечення та недостатнього фінансування свідків-експертів та інших необхідних ресурсів. У свою чергу, це може призвести до неналежного захисту обвинуваченого, особливо у справах, які стосуються складних електронних доказів.

Крім того, зосередження чинної правової системи на ефективності та економічності також може призвести до неадекватного представництва обвинувачених. У деяких випадках державні захисники можуть бути перевтомлені та мати мало часу, щоб приділяти окремим справам, у тому числі тим, що стосуються електронних доказів. Це може призвести до браку уваги до деталей і нездатності ефективно оскаржити електронні докази в кримінальному процесі.

Щоб вирішити ці проблеми, потрібно більше інвестицій у правову допомогу та якісне юридичне представництво. Це включає збільшення фінансування офісів громадських захисників та організацій правової допомоги, а також навчання та підтримку адвокатів для ефективного оскарження електронних доказів. Надання правової допомоги та високоякісного юридичного представництва мають бути пріоритетними, особливо для маргіналізованих груп і тих, хто висуває звинувачення, пов'язані з використанням електронних доказів.

Отже, у будь-якому кримінальному провадженні вкрай важливо забезпечити дотримання та дотримання прав обвинуваченого на захист. Це особливо вірно у випадках, коли використовуються електронні докази, що може створити унікальні виклики для системи кримінального правосуддя. Нездатність забезпечити права на захист і захист може призвести до неправомірного засудження, несправедливого покарання та втрати довіри до системи кримінального правосуддя. Тому важливо розуміти важливість забезпечення прав на захист і захист у кримінальному процесі.

По-перше, право на захист є фундаментальним аспектом системи кримінального правосуддя, закріпленим у багатьох міжнародних договорах з прав людини та національних конституціях. Право на захист — це право обвинуваченого мати доступ до адвоката, оскаржувати докази, подавати докази. Електронні докази можуть бути складними, що вимагає досвіду юристів, щоб зрозуміти та ефективно оскаржити їх. Тому вкрай важливо, щоб обвинувачений мав доступ до компетентного юридичного представництва для забезпечення чесного та справедливого судового розгляду [5].

Крім того, право на захист є не менш важливим, оскільки воно забезпечує фізичне та психічне благополуччя обвинуваченого під час кримінального процесу. Захист може включати такі заходи, як захист від фізичної шкоди, захист від незаконних обшуків і конфіскацій, а також право на приватне життя. Електронні докази можуть містити конфіденційну особисту інформацію, яка може потребувати спеціального захисту для забезпечення приватності та конфіденційності обвинуваченого. Тому важливо забезпечити дотримання права обвинуваченого на захист під час збирання, зберігання та використання електронних доказів.

Крім того, неможливо переоцінити важливість забезпечення прав на захист у кримінальному процесі. Неправомірні переконання можуть мати серйозні наслідки, включаючи втрату свободи, репутації та можливостей працевлаштування. Неправомірні засудження також можуть призвести до стигматизації обвинувачених та їхніх сімей, що призведе до втрати соціальної підтримки та довіри. Крім того, незаконні засудження можуть підірвати довіру суспільства до системи кримінального правосуддя, що призведе до втрати легітимності та довіри.

Таким чином, система кримінального правосуддя має забезпечити дотримання прав на захист на всіх стадіях кримінального процесу, особливо у випадках використання електронних доказів. Це вимагає забезпечення доступу до компетентного юридичного представництва, захисту приватності та конфіденційності електронних доказів.

Одним із способів забезпечення доступу до правового представництва є надання правової допомоги. Програми правової допомоги можуть надати безкоштовне або недороге юридичне представництво тим, хто не може собі це дозволити. Це може бути особливо важливим у випадках використання електронних доказів, оскільки вартість експертного

юридичного представництва може бути високою. Тому уряди повинні забезпечити належне фінансування програм правової допомоги та доступність для тих, хто її потребує [6].

Іншим способом забезпечення прав на захист є розробка настанов і стандартів збору, збереження та представлення електронних доказів. Ці вказівки мають гарантувати, що електронні докази збираються законно, надійно зберігаються. Такі вказівки можуть також гарантувати, що права обвинуваченого оскаржувати докази, надавати докази та проводити перехресний допит свідків поважаються та підтримуються.

Крім того, система кримінальної юстиції повинна забезпечити повагу та підтримку права обвинуваченого на захист. Це може включати такі заходи, як захист конфіденційності електронних доказів, забезпечення законного збору електронних доказів і захист обвинуваченого від фізичних ушкоджень під час кримінального процесу. Незабезпечення права обвинуваченого на захист може призвести до порушення його прав та втрати суспільної довіри до системи кримінального правосуддя.

Використання електронних доказів у кримінальному провадженні створює значні проблеми для системи кримінального правосуддя, зокрема щодо забезпечення прав на захист обвинувачених. Однією з головних проблем є надійність електронних доказів, якими можна легко маніпулювати або фальсифікувати. Крім того, електронні докази можуть бути недоступними або важкодоступними, особливо для обвинувачених, які не можуть дозволити собі якісне юридичне представництво або не мають технічних знань. Збирання та використання електронних доказів може також викликати проблеми конфіденційності та захисту даних, що може призвести до потенційних судових оскаржень і виключення доказів. Крім того, відсутність стандартизації в роботі з електронними доказами може призвести до неузгодженості та занепокоєння щодо точності та надійності таких доказів.

Загалом, забезпечення прав на захист у кримінальному процесі має вирішальне значення для чесної та справедливої правової системи. Система кримінального судочинства повинна вирішити проблеми, пов'язані з використанням електронних доказів, і забезпечити підсудним доступ до правової допомоги та високоякісного юридичного представництва, щоб гарантувати їхні права на захист.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Благута Р. І. кримінальний процес [Електронний ресурс]. Р. І. Благута, Ю. В. Гуцуляк, О. М. Дуфенюк. Львівський державний університет внутрішніх справ
2. Гриненко, О. О. (2019). Електронні докази в кримінальному процесі. Досвід застосування в Україні та закордоном. Київ: Видавничий дім "Ін Юре".
3. Про форми правової допомоги в юридичних клініках України [Електронний ресурс]. Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского Серия «Юридические науки». Том 26 (65). 2013.
4. Іващенко, А. А., & Редько, В. С. (2018). Електронні докази у кримінальному процесі України. Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, 7(261), 18-23.
5. Волошанівська Т. В. засада забезпечення права на захист у кримінальному провадженні в контексті європейських стандартів справедливого судового розгляду [Електронний ресурс]. Національний університет «Одеська юридична академія». 2019.
6. Ковальчук, В. (2017). Електронні докази в кримінальному процесі: проблеми і перспективи. Право і безпека, 3(83), 100-105.

ЛАГОДА О.Ю., студентка
Науковий керівник – МЕЛЬНИК В.О., канд. юрид. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ПРОБЛЕМИ СКЛАДЕННЯ ПОЗОВНОЇ ЗАЯВИ В ПОРЯДКУ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Висвітлено проблематику складення позовної заяви у порядку цивільного судочинства. Проаналізовано основні недоліки позовної заяви, які є підставою для залишення такої без руху, а також надано шляхи усунення таких недоліків для прийняття позовної заяви до розгляду судом та відкриття провадження у справі.

Ключові слова: позовна заява, залишення без руху, судовий збір, недолік позовної заяви, форма і зміст позовної заяви.

Чинним законодавством, зокрема і цивільним процесуальним, передбачається право на судовий захист своїх порушених прав та інтересів. Таким правом наділені однаково як фізичні так і юридичні особи. Водночас, цивільним процесуальним законодавством встановлюється ряд вимог, яких повинні дотримуватись фізичні та юридичні особи при зверненні до суду. Такі вимоги, зокрема і стосуються форми і змісту позовної заяви. При цьому існує ряд проблем, з якими можуть стикнутись особи при складенні позовної заяви в порядку цивільного судочинства. З'ясування і вирішення таких проблем зумовлює актуальність цього дослідження.

Водночас, з цього і випливає мета дослідження, яка полягає в тому, щоб визначити основні проблеми при складенні позовної заяви в порядку цивільного процесуального законодавства та розробити шляхи їх вирішення, з метою прийняття позовної заяви до розгляду судом, а також з метою вирішення справи на користь позивача.

Цивільним спорам притаманна багатогранність та різноманітність, оскільки в порядку цивільного судочинства вирішується сімейні, трудові, страхові, банківські та інші спори, а відтак відсутній єдиний механізм складення позовної заяви. Кожен спір у цивільному судочинстві є індивідуальним, однак існують вимоги процесуального характеру, які повинні бути дотримані в будь-якому разі.

У науковій літературі найбільше дискусій виникає стосовно моменту виникнення недоліків позовної заяви, внаслідок виявлення яких суд залишає позовну заяву без розгляду.

Ряд науковців зазначає, що така підстава може застосовуватись у випадку коли провадження у справі відкрито за заявою, поданою без додержання вимог, викладених у статтях Цивільного процесуального кодексу України, та не було сплачено судовий збір і позивач не усунув цих недоліків у встановлений судом строк [1, с. 580].

Інші науковці визначають, що підставою залишення заяви без руху є випадки, коли такі недоліки заяви вже існували на момент вирішення судом питання про відкриття провадження у справі, але з різних причин не були виявлені ним під час відкриття провадження у справі [2, с. 239].

Інші науковці зазначають, що у цьому випадку маються на увазі ситуації, які виникли після відкриття провадження у справі, наприклад, позивач змінив предмет позову або підставу позову тощо [3, с. 365].

Звернувшись до законодавчої норми, варто звернути увагу на ч.1 ст.185 ЦПК України, в якій йдеться про те, що суддя, встановивши, що позовну заяву подано без додержання вимог, викладених у статтях 175 і 177 цього Кодексу, протягом п'яти днів з дня надходження до суду позовної заяви постановляє ухвалу про залишення позовної заяви без руху [4].

Таким чином, можна зробити висновок, що згідно законодавчої норми, такі недоліки позовної заяви мають існувати на момент подання останньої до суду. І у випадку, якщо суддя встановить недотримання вимог процесуального законодавства стосовно форми і змісту позовної заяви, він постановляє ухвалу про залишення позовної заяви без руху.

Статтею 175 Цивільного процесуального кодексу визначаються вимоги до форми і змісту позовної заяви, а також встановлюються її основні реквізити.

Зазвичай, при поданні позовної не виникає проблем із зазначенням найменування суду і реквізитів сторін спору, а відсоток залишень без руху на цій підставі є низьким.

Аналогічна ситуація є із зазначенням ціни позову, якщо позов підлягає грошовій оцінці; змістом позовних вимог; викладом обставин, якими позивач обґрунтовує свої вимоги; зазначенням доказів, що підтверджують вказані обставини.

Однак, поширеним є залишення позовних заяв без руху на підставі не зазначення позивачем відомостей про вжиття заходів досудового врегулювання спору.

При цьому варто зауважити, що зазначення вищевказаних відомостей є обов'язковим лише у випадках, якщо законом визначений обов'язковий досудовий порядок урегулювання спору.

Часто позивачем при позовній заяві не зазначаються відомості про вжиття заходів забезпечення доказів або позову до подання позовної заяви, що є порушенням п.7 ч.3 ст.175 ЦПК України, та є підставою для залишення позовної заяви без руху.

Частим порушенням є не зазначення попереднього (орієнтовного) розрахунку суми судових витрат, які позивач поніс і які очікує понести у зв'язку із розглядом справи, або ж неправильне його зазначення.

Для уникнення ризику залишення позовної заяви без руху на цій підставі, варто до попереднього розрахунку суми судових витрат вказувати витрати, понесені на сплату судового збору та на правову допомогу.

Крім того, частим недоліком позовної заяви є відсутність у такій підтвердження позивача про те, що ним не подано іншого позову (позовів) до цього ж відповідача (відповідачів) з тим самим предметом та з тих самих підстав.

Як підсумок, варто зазначити, що складення позовної заяви є важливим процесом у будь-якому цивільному спорі, а відтак, правильне її складення забезпечить уникнення проблем із розглядом справи у майбутньому. Варто звертати увагу на вищезазначені недоліки позовної заяви, щоб у суду не було підстав для залишення позовної заяви без руху.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кравчук В.М. Науково-практичний коментар Цивільного процесуального кодексу України / В.М. Кравчук, О.І. Угриновська. – К.: Істина, 2016. – 944 с.
2. Сенік С.В. Цивільне процесуальне право: навч. посібник / С.В. Сенік, Р.Я. Лемик. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – 424 с.
3. Балюк М.І. Практика застосування цивільного процесуального кодексу України (цивільний процес у питаннях та відповідях): коментарії, рекомендації пропозиції / М.І. Балюк, Д.Д. Луспенник. – Х.: Харків юридичний, 2008. – 708 с.
4. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18 березня 2004 року №1618-IV (зі змінами і доповненнями). URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#n7423>

УДК 349.41

ЛЕЩУК Ю.І., студент

Науковий керівник – **МАКАРЧУК В.В.**, канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ДЕЯКІ ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ (У КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ)

В тезах розглядаються в контексті сталого розвитку деякі правові аспекти проведення земельної реформи в Україні.

Ключові слова: Земельний Кодекс України, реформуванні ринку сільськогосподарської землі, державне управління у сфері використання і охорони земель, охорона земель.

Стан земельних ресурсів України близький до критичного. Опустелювання та деградація земель посідають важливе місце у переліку екологічних проблем. Погіршення екологічної ситуації і стану довкілля, зокрема стану земель, вимагають пріоритетності у вирішенні екологічних питань відносно економічних.

Як відомо, у жовтні 2001 року Верховна Рада України ухвалила Земельний кодекс України, яким, відповідно до Конституції України, були закріплені гарантії набуття та реалізації права власності на землю. Водночас, було запроваджено заборону відчуження земель окремих видів земель сільськогосподарського призначення. У результаті до 1 липня 2021 р. продовжує діяти мораторій (заборона) на відчуження та зміну цільового призначення земельних ділянок сільськогосподарського призначення, який обмежує права власників земельних ділянок, закріплені частиною першою статті 90 Земельного кодексу України [1], але прийняття Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обігу земель сільськогосподарського призначення» від 31 березня 2020 р. № 552-IX [2] є першим кроком у реформуванні ринку сільськогосподарської землі. Така тенденція обумовлена, насамперед, чинниками економічного характеру, серед яких: зростання в Україні аграрного бізнесу та необхідність вдосконалення економічних механізмів для стимулювання охорони земель та відновлення родючості ґрунтів.

Однак, однією із першочергових проблем при реформуванні земельних відносин є проблема раціонального використання та охорони земельних ресурсів. Це зумовлено багатоплановістю експлуатації землі як об'єкта господарської діяльності, її обмеженістю у просторі, незамінністю та невідтворюваністю. Як вірно зазначає Колесник І.А., «розвиток різних форм власності та господарювання на землі без суворого і надійного державного екологічного та митного контролю за ввезенням небезпечних відходів, брак відповідної законодавчої бази призвели до споживацького ставлення до землі» [3, с. 47-48].

Тому політика держави повинна ґрунтуватися, насамперед, на принципах раціонального, високоефективного, належного і екологічнобезпечного використання земельних ресурсів, підвищення родючості та охорони ґрунтів. Фахівцями обґрунтовано, що «належним слід вважати землегосподарювання на територіях, де співвідношення природних ландшафтів, антропогенно змінених територій та виробничих ландшафтів наближається чи дорівнює співвідношенню 5:4:1 відповідно до рекомендацій ООН» [4, с. 47-49].

Доцільно буде розглянути розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції Державної цільової програми розвитку земельних відносин та національної інфраструктури геопросторових даних в Україні на період до 2030 року», як інструмент досягнення цільових орієнтирів відновлення та раціонального використання земельних ресурсів. Зокрема, у даному розпорядженні відзначено, що залишається недосконалою система державного управління у сфері використання і охорони земель, земельного законодавства, державного контролю за використанням та охороною земель, незавершеність процесу наповнення відомостями Державного земельного кадастру [5].

Отже, екологічна складова є важливою складовою земельної реформи в Україні. У контексті сталого розвитку слід забезпечити збереження землі - основного національного багатства українського народу, що перебуває під особливою охороною держави. На вирішення цього завдання має бути спрямована Державна цільова програма розвитку земельних відносин.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Земельний кодекс України : Кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III: станом на 31 берез. 2023 р. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text> (дата звернення: 03.04.2023).
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо умов обігу земель сільськогосподарського призначення: Закон України від 31.03.2020 р. № 552-IX. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/552-20#Text> (дата звернення: 03.04.2023).
3. Колесник І.А. Ефективність використання земельних ресурсів. *Економіка АПК*. 2008. № 5. С. 47-49.
4. Третяк А.М., Третяк В.М., Ковалишин О.Ф. Сутнісні ознаки відносин прав власності на землю у контексті розвитку земельних відносин, землеустрою та землекористування та управління. *Землевпорядний вісник*. 2019. № 4. С. 24-29.

5. Про схвалення Концепції Загальнодержавної цільової програми використання та охорони земель : Розпорядж. Каб. Міністрів України від 19.01.2022 р. № 70-р. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/70-2022-r#Text> (дата звернення: 03.04.2023).

УДК 342.73

ЛИТВИН А.Л., студентка

Науковий керівник – МАКАРЧУК В.В., канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ОКРЕМІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ НА МЕДИЧНУ ДОПОМОГУ ТА ДОСТУПНІСТЬ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ

В тезах розглядаються окремі аспекти реалізації прав на медичну допомогу та доступність медичних послуг.

Ключові слова: Конституція України, медична реформа, Національна служба охорони здоров'я, Рада громадського контролю, страховий договір.

Метою медичної реформи в Україні було зміна фінансування медичної галузі та удосконалення якості надання медичних послуг громадянам. Надання пацієнтам гарантованої державою якісної медичної допомоги.

Відповідно Конституції України – гарантовано кожній людині право на охорону його здоров'я, на одержання медичної допомоги та медичного страхування. Належні умови якісного медичного обслуговування повинні забезпечуватися державою. Медична допомога повинна бути гарантованою та безоплатною, як в державних так і в комунальних закладах охорони здоров'я. Згідно з законодавством забезпечення та розвиток медичних закладів також має забезпечуватися державою [1].

У сфері охорони здоров'я для регулювання відносин суспільства був ухвалений Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19.11.1992 року №2801-ХІІ. В даному Законі було вжито терміни «медична допомога» - як професійна діяльність медичних працівників, діагностика, лікування, реабілітація, профілактика та ін. та «медичне обслуговування» - функціональна діяльність закладів охорони здоров'я або фізичних осіб (підприємців), які мають відповідні ліцензії та дозволи для роботи у сфері медичної діяльності, яка не обмежується лише наданням медичної допомоги але стосується її надання [2].

Верховна Рада України 19.10.2017 року прийняла Закон України № 2168-VIII «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення». Він визначає гарантії пацієнтам надання необхідних медичних послуг, лікарських засобів призначених лікарем за рахунок Державного бюджету України. Для цього заклади охорони здоров'я та фізичні особи (підприємці) мають укласти договір про медичне обслуговування населення з розпорядниками бюджетних коштів. В рамках фінансових гарантій – послуги медико-санітарної допомоги повинні надаватися безкоштовно. Обов'язком пацієнта є – подання декларації про вибір лікаря. Завдяки цьому є можливість звернення до вузькопрофільних спеціалістів відповідно до направлення від обраного лікаря. Підписання такої декларації дає лікарю можливість на отримання та обробку персональних даних пацієнта, яка міститься в електронній базі даних в системі охорони здоров'я. Після того, як пацієнт визначиться з вибором лікаря вони зобов'язані скласти договір про надання медичних послуг. У разі відмови пацієнта від такого договору він зобов'язаний самостійно оплачувати всі витрати за отримані послуги [3].

Медична реформа надає нові можливості для пацієнтів:

- можливість самостійно обирати лікаря;
- отримувати безкоштовно (за рахунок держбюджету) медичні послуги та відповідно лікарські засоби, які є в списку проекту «Безкоштовні ліки»;

- безкоштовно одержувати інформацію від Національної служби здоров'я України про програму медичних гарантій;
- одержувати від Національної служби здоров'я України інформацію про осіб, які подавали запит на інформацію про пацієнта, яка знаходиться в електронній базі даних;
- оскаржувати дії чи бездіяння надавачів медичних послуг;
- подавати звернення до Ради громадського контролю, що до дій чи бездіяння учасників медичної галузі;
- захищати в судовому порядку, свої права, що були порушені, відповідно по відношенню до пацієнта та громадянина.

Відповідно до законодавства обов'язки є не тільки в держави, а й у пацієнта.

Обов'язки пацієнта:

- надавати повну та достовірну інформацію про свій стан здоров'я;
- надавати документи, на запит лікаря для підтвердження діагнозу та подальшого призначення безкоштовних медичних послуг та ліків;
- належно та своєчасно проходити профілактичні медичні огляди;
- належним чином виконувати призначення лікарів [4].

Сучасним аспектом в медичній галузі на сьогоднішній час є страхова медицина. Для цього пацієнту (страхувальнику) потрібно укласти договір з страховою компанією (страховиком) добровільного медичного страхування. Правила цього договору розроблені відповідно до вимог Закону України «Про страхування» [5] та інших законодавчих актів України.

Таким чином, сучасна медицина досягла високого рівня, в фінансовому питанні, в професійному рівні розроблення послуг (методики лікування, технологій діагностики захворювань тощо), але з іншого боку ускладнили громадян доступ до отримання медичних послуг. Особливо це стосується людей пенсійного віку, чим порушили вітчизняне законодавство про охорону здоров'я.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України : від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 03.04.2023).
2. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19.11.1992 р. № 2801-ХІІ : станом на 27 жовт. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> (дата звернення: 03.04.2023).
3. Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення : Закон України від 19.10.2017 р. № 2168-VIII : станом на 16 верес. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2168-19#Text> (дата звернення: 03.04.2023).
4. Реалізація права на медичну допомогу та отримання медичних послуг. *ID Legal group*. URL: <https://id-legalgroup.com/blog/realizatsiya-prava-na-meditsinskuyu-pomosch-i-polucheniye-meditsinskikh-uslug> (дата звернення: 03.04.2023).
5. Про страхування : Закон України від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР : станом на 3 серп. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр#Text> (дата звернення: 03.04.2023).

УДК 347.7

ЛПОВЦОВА Д.С., студентка

Науковий керівник – **ТЕРЕЩУК М.М.**, канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ УПРАВЛІННЯ КОРПОРАЦІЯМИ В УКРАЇНІ

Ця робота присвячена вивченню правового регулювання управління корпораціями в Україні. В роботі проведено аналіз нормативно-правових актів, що регулюють управління корпораціями в Україні, визначено їхню роль та вплив на діяльність корпорацій.

Ключові слова: правове регулювання, управління корпораціями, нормативно-правові акти, діяльність корпорацій, ефективне управління, стійкий розвиток.

Корпорації є одними з основних суб'єктів господарювання в більшості країн світу, вони забезпечують створення робочих місць, виробництво товарів та послуг, а також є джерелом інвестицій.

Однак, управління корпораціями повинно бути ефективним та відповідальним, щоб забезпечити стійкий розвиток бізнесу та захист прав інвесторів та інших зацікавлених сторін. Нормативно-правові акти є основним інструментом регулювання діяльності корпорацій та забезпечення їх відповідності вимогам законодавства та принципам корпоративної поведінки.

Зокрема, у зв'язку зі зростанням масштабів та складності діяльності корпорацій, виникають нові виклики та проблеми, які потребують нових або вдосконалених нормативно-правових актів. Наприклад, у зв'язку зі збільшенням ризиків кібербезпеки, необхідно розробляти нові правила та стандарти щодо захисту інформації корпорацій. Також важливо враховувати нові технології та тренди, які впливають на діяльність корпорацій, і відповідно адаптувати нормативно-правове регулювання.

Стійке та ефективне управління корпораціями є важливим елементом стабільного економічного розвитку та успіху бізнесу. Нормативно-правові акти є необхідним інструментом для забезпечення ефективного та відповідального управління корпораціями, а також захисту прав інвесторів та інших зацікавлених сторін.

При цьому, важливо розглядати не тільки загальні норми, а й спеціалізовані норми, які стосуються певних галузей або видів діяльності корпорацій. Так, наприклад, управління корпораціями у фінансовому секторі потребує особливого регулювання, яке спрямоване на забезпечення стійкості та безпеки фінансової системи в цілому.

Також важливо розглядати роль міжнародного права та стандартів у регулюванні управління корпораціями, оскільки більшість корпорацій має міжнародний характер та веде діяльність в різних країнах. Міжнародні стандарти, наприклад, стандарти Організації Об'єднаних Націй (ООН) щодо корпоративної соціальної відповідальності, можуть стати важливим додатковим інструментом для забезпечення відповідального управління корпораціями та зменшення негативного впливу їх діяльності на навколишнє середовище та суспільство в цілому.

Отже, аналіз нормативно-правових актів, що регулюють управління корпораціями, дозволить краще зрозуміти роль та вплив таких актів на діяльність корпорацій та їх відповідність принципам корпоративної поведінки та відповідальності.

Аналіз нормативно-правових актів, що регулюють управління корпораціями, є важливою складовою дослідження правового регулювання управління корпораціями.

Одним з найважливіших документів у цьому контексті є Господарський кодекс, який регулює діяльність корпорацій та визначає їхні права та обов'язки. Закон також містить положення про склад та повноваження органів управління корпорацією, про порядок прийняття важливих рішень та про забезпечення контролю над діяльністю корпорації.

Крім того, важливу роль в регулюванні управління корпораціями відіграють кодекси корпоративної поведінки, які містять принципи та стандарти, які повинні дотримуватися корпораціями під час здійснення своєї діяльності. Кодекси корпоративної поведінки зазвичай містять положення про етичну поведінку, забезпечення прав та інтересів всіх зацікавлених сторін, а також про здійснення ефективного управління.

Помітний вплив на діяльність корпорацій мають також різноманітні міжнародні стандарти, наприклад, стандарти Міжнародної організації праці, Світової організації з торгівлі, стандарти СОК та інші. Вони містять вимоги до корпорацій з питань соціальної відповідальності, захисту прав людини, екології та інших аспектів.

Отже, нормативно-правові акти, що регулюють управління корпораціями, визначають правові рамки діяльності корпорацій та забезпечують їхню відповідність законодавству та принципам корпоративної поведінки. Вони також визначають склад та повноваження органів управління, забезпечують контроль за діяльністю корпорації та захист прав інвесторів та інших зацікавлених сторін.

Роль нормативно-правових актів у регулюванні управління корпораціями полягає в тому, щоб забезпечити ефективне та відповідальне управління, запобігти корупції та іншим порушенням правил, забезпечити стабільність та надійність фінансової діяльності, а також забезпечити взаємодію з іншими суб'єктами господарювання та державними органами.

Таким чином, аналіз нормативно-правових актів, що регулюють управління корпораціями, дозволяє зрозуміти їхню роль у забезпеченні ефективної діяльності корпорацій, визначити їх вплив на діяльність корпорацій та визначити необхідність їхнього вдосконалення. Такий аналіз є важливим етапом для розробки стратегій управління та прийняття важливих рішень у галузі корпоративного управління.

Вивчення нормативно-правових актів, що регулюють управління корпораціями, та їх вплив на діяльність корпорацій, підтверджує важливість дотримання принципів доброго корпоративного управління, зокрема у забезпеченні прозорості та відповідальності перед зацікавленими сторонами корпорації.

Розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення управлінської діяльності корпорацій та забезпечення стійкого розвитку відображає потребу у покращенні управлінських процесів та ефективному використанні ресурсів корпорацій для досягнення стратегічних цілей.

Організаційні рекомендації підкреслюють значення ефективного управління командою та узгодження стратегії зі всіма зацікавленими сторонами. Фінансові рекомендації спрямовані на підтримку фінансової стійкості та ефективного використання ресурсів.

Всі ці рекомендації повинні бути підтримані належними системами контролю та моніторингу, щоб забезпечити реалізацію стратегічних цілей корпорації та стійкий розвиток у довгостроковій перспективі.

УДК 347.77

ЛУЦЕНКО О.Д., студент

Науковий керівник – **ПАХОМОВА А.О.**, канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «СЕЛЕКЦІЙНІ ДОСЯГНЕННЯ»

Доповідь розкриває основні проблемні моменти правового визначення та регламентації в національному законодавстві поняття «селекційні досягнення» у порівнянні із поняттям «селекційна діяльність».

Ключові слова: право на сорт, селекційні досягнення, селекційна діяльність, аграрна політика.

У міжнародних та національних правових актах містяться визначення об'єктів інтелектуальних прав на селекційні здобутки, проте розгорнуте поняття самого селекційного здобутку відсутнє.

Поняття «селекційне досягнення» та «селекційна діяльність» вимагають переосмислення з урахуванням впливу нових технологій на селекційну діяльність. Підходи визначення поняття «селекційне досягнення» формувалися на класичному розумінні процесу селекційної діяльності. Існуючі погляди вчених на те, що прийнято вважати селекційним досягненням, формувалися переважно у період розвитку сільськогосподарського сектора у природних його формах. Методи, що використовувались селекціонерами, мали характер винахідництва із застосуванням безпечних для людини форм зміни сортів рослин. На даний момент, з урахуванням впровадження у процес селекції нових технологій, сільське господарство у конкурентній боротьбі використовує невідомі раніше наукові методи. Так, наприклад, сучасні вчені вводять у ген рослини неможливість його повторного відтворення, формуючи цим базу сортів, які є тільки у цього виробника. Такі методи ведуть, по-перше, до монополізації ринку певних сортів рослин, по-друге, невідомо їх вплив у віддаленому майбутньому на здоров'я

людини, яка їх вживає. У зарубіжній літературі проблемі продовольчої безпеки у контексті використання нових методів у процесі селекції приділяється велика увага [1, с.44].

Сьогодні більшість новітніх методів селекції рослин тяжіють до внесення змін безпосередньо до структури ДНК. В результаті, за визначенням ВООЗ, виходять нові сорти, які не могли утворитися в природі внаслідок розмноження чи природної рекомбінації (перемішування генів). Сам процес одержання таких сортів звичайний, проте де межа таких змін?

Необхідно також відзначити, що інші об'єкти тваринного світу, такі як культури клітин рослин та тварин, штами мікроорганізмів охороняються не як селекційні досягнення, а як винаходи. Селекція мікроорганізмів є найважливішим напрямком у біотехнології. Важливо розмежувати, що патент стосовно винаходів видається на спосіб отримання рослини, спосіб отримання зерна, спосіб отримання клітини рослини, а не сам сорт рослини. Акцент у розмежуванні об'єктів патентної та селекційної охорони має бути розставлений на ознаках однорідності та стабільності — таких характеристик трансгенні рослини не мають [2, с.356].

Однак існує думка про помилкове віднесення штамів мікроорганізмів до винаходів, так як винаходом є технічне рішення, в результаті якого можна отримати той чи інший штам. Безпосередньо штам мікроорганізму винаходом не є. За всіма ознаками його можна віднести до селекційного досягнення, проте за законодавством це не так [3]. Отже, виходить, що штам мікроорганізму як самостійний об'єкт права інтелектуальної власності не існує. Цей приклад демонструє можливість ще ширшого підходу до визначення селекційних досягнень.

Підсумовуючи, зазначимо, що необхідність спеціального правового регулювання селекційних досягнень пов'язана, насамперед, зі специфікою самого об'єкта живої природи, що потенційно відповідає ознакам селекційного досягнення. Такий об'єкт вимагає врахування особливостей з погляду як аграрного права (щодо процедури проходження державних випробувань тощо), і цивільного права. Поняття селекційного досягнення законодавчо не визначено як на міжнародному рівні, так і на національному, що, у свою чергу, не ускладнює можливість виведення визначення змісту норм спеціального розділу, однак доцільність співвідношення понять сорт рослини з критеріями їхньої охороноздатності (за аналогією з Конвенцією УПОВ) існує. Можна говорити про те, що автор-селекціонер, таким чином, законодавчо має додаткову умову видачі патенту, крім відповідності умовам охороноздатності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Пахомова А.О. Особливості правової охорони нових сортів рослин / А.О.Пахомова // Аграрна освіта та наука: досягнення, роль, фактори росту. Інноваційні психолого-педагогічні, лінгвістичні та правові засади аграрної науки в умовах міжкультурної аграрної комунікації: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (БНАУ, 21 жовтня 2021 року.). Біла Церква, 2021. С. 44-45.
2. Право інтелектуальної власності Європейського Союзу та законодавство України / За ред. Ю.М. Капіци: кол. авторів: Ю.М. Капіца, С.К. Ступак, В.П. Воробйов та інші. К.: Видавничий Дім «Слово», 2006. 1104 с.
3. Ткачик С.О., Ніколенко Н.Г. Міжнародна практика набуття права на сорт рослин: вимоги до експертизи і надання охорони / С.О. Ткачик, Н.Г. Ніколенко. Електронний ресурс. – режим доступу:URL: <http://journal.sops.gov.ua/article/view/67730/62970>

УДК 343.915

МАЗОРЧУК В.Д., студентка

Науковий керівник – **МАКАРЧУК В.В.**, канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ДЕЯКІ СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЗЛОЧИННОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ

В тезах розглядаються деякі сучасні тенденції злочинності неповнолітніх.

Ключові слова: підліткова злочинність, криміногенні чинники, хвилі злочинності, злочини.

Особливий інтерес у вітчизняних та зарубіжних дослідників викликає причинний комплекс, що штовхає підлітків на злочин, перехід підліткової злочинності в категорію «дорослої», сучасні механізми та засоби попередження злочинності осіб, які не досягли повноліття. З метою комплексного аналізу та подальшого з'ясування сучасних тенденцій злочинності неповнолітніх, доцільно розглянути аналітичні та інформаційні матеріали, що ґрунтуються на офіційній статистичній звітності, щорічно надаються органами державної влади з 1991 по 2022 рр.

Встановлення, аналіз та осмислення тенденцій та закономірностей розвитку підліткової злочинності передбачає довгострокове спостереження за її динамікою, модифікацією та активністю. Такий моніторинг полягає, по-перше, вивчення офіційної статистики; по-друге, у встановленні взаємозв'язку між злочинністю неповнолітніх і існуючими в аналізованій період політичними, соціально-економічними, духовними, культурними та іншими реаліями [1, с. 187].

Сучасні трансформації та події, що відбуваються у державі та суспільстві мають яскраво виражений вплив як у злочинність загалом, і на підліткову злочинність: докільля виступає безпосереднім носієм криміногенних чинників і однією з найважливіших детермінантів злочинності даного виду. Подібний підхід до вивчення сучасного стану злочинності неповнолітніх сприяє з'ясуванню причин та умов, що її зумовлюють, а також можливостей прогнозування майбутнього стану злочинності досліджуваного виду [2, с. 210].

Дані офіційної статистики, що відображають стан злочинності неповнолітніх за 1991-2022 рр., в яких ми змогли виділити 5 основних хвиль підліткової злочинності в Україні та встановити причини, що сприяють загостренню проблеми злочинності неповнолітніх у конкретні часові рамки. Встановлені причини, умови та фактори, що зумовлюють подібне загострення, мають бути проаналізовані компетентними суб'єктами та враховані з метою недопущення повторних стрибків підліткової злочинності, а також вдалося простежити деякі тенденції та закономірності сучасної злочинності неповнолітніх:

1. Найвищий рівень криміногенів (1991-1997). Як причини можна вказати: 1) настання «перехідного періоду» – часу повного перебудови всіх сфер життя українців; 2) слабкість державного апарату, який може стримати рівень злочинності загалом; 3) відсутність кримінального законодавства, адаптованого до сучасних реалій.

2. У період другої хвилі (1998-2002) злочинність неповнолітніх хоч і пішла на спад, показники злочинності не різко відрізнялися від якісно-кількісних характеристик першої. Причинний комплекс, що зумовив першу хвилю, був актуалізований ударом дефолту, знецінення гривні, повним руйнуванням української економіки.

3. Показники підліткової злочинності третьої хвилі (2003-2012) вже різко відрізнялися від показників перших двох: вони знизилися практично в 1,5 рази на початку хвилі і майже в 4 рази до кінця хвилі. Основною причиною стабілізації криміногенної обстановки серед неповнолітніх в Україні стала загальна стабілізація життя в країні, поступовий вихід із соціально-економічної кризи, а також покращення якості роботи правоохоронних органів.

4. Говорячи про четверту хвилю (2012-2014) слід зазначити, що порівняно зі стрибками підліткової злочинності в попередні роки коливання четвертої хвилі незначні. Невеликий сплеск злочинності у 2013 р. може знайти пояснення у зростанні кількості злочинних діянь, скоєних підлітками у стані алкогольного та наркотичного сп'яніння, збільшенням коефіцієнта повторної злочинності неповнолітніх, зростанням злочинності у сфері незаконного обігу наркотиків.

5. Найнижчі показники злочинності були зафіксовані у період 5 хвилі (2014-2022) [3].

Отже, можемо стверджувати, що злочинність неповнолітніх відповідають світовим тенденціям зниження кількості реєстрованих протиправних діянь. При цьому, не можна не відзначити лякаюче збільшення кількості тяжких та особливо тяжких злочинів неповнолітніх з 2016 року.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Булатов Р. М., Шеслер А. В. Криміногенні міські територіальні підлітково-молодіжні угруповання. Київ, 1994. 260 с.
2. Кримінологічні проблеми попередження злочинності неповнолітніх у великому місті: досвід конкретно-соціологічного дослідження: монографія / за ред. В. В. Голіни та В. П. Ємельянова. Харків : Право, 2006. 292 с.
3. Статистика. Офіс Генерального прокурора. URL: <https://new.gp.gov.ua/ua/posts/statistika> (дата звернення: 03.04.2023).

УДК 343.01

МАТВІЄНКО М.О., студентка

Науковий керівник – **МАКАРЧУК В.В.**, канд. юрид. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ДЕЯКІ ПРАВОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ТА ЗМІН СУЧАСНОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА

В тезах розглядаються деякі ознаки кримінального права, які характеризують його як галузь права та ознаки, що характеризують його розвиток.

Ключові слова: кримінальне право, наука кримінального права, предмет кримінального права, нормативні акти, казуїстичні норми.

Наука кримінального права являє собою частину юридичної науки, одну з галузей суспільних наук. Її змістом є злагоджена система кримінально-правових поглядів, ідей, уявлень про злочин і покарання. Кримінальне право як галузь права виступає для науки як предмет її вивчення.

Предмет кримінального права становлять суспільні відносини, які виникають при вчиненні злочину між особою, яка його вчинила, та державою, від імені якої виступають відповідні правоохоронні органи. Внаслідок врегулювання нормами кримінального права вони набувають форми правовідносин.

Предмет кримінального права не збігається з предметом науки кримінального права, який полягає у вивченні та теоретичному розвитку: історії цієї галузі права; джерел кримінального законодавства та практики його застосування; моделюванні розвитку кримінального законодавства; проблем підвищення дієвості кримінального законодавства; кримінального законодавства іноземних країн.

Кримінальне право – одна з фундаментальних галузей права, законодавства, наука (доктрина) і навчальна дисципліна. Кримінальне право як галузь права – це система (сукупність) юридичних норм, що встановлюють, які суспільно небезпечні діяння є кримінальними правопорушеннями, і які покарання підлягають застосуванню до осіб, що їх вчинили.

Кримінальне право започатковувалося тисячі років назад. Перші письмові пам'ятки свідчать, що вбивства, тілесні ушкодження, зґвалтування, самовільне заволодіння майном, зрада інтересів свого роду супроводжували людство з моменту його виникнення. В ті часи їм протидіяли за "правом сильного", використовуючи кровну помсту та інші методи фізичного впливу.

З часом люди дійшли до висновку усвідомивши, що необхідно замінити самочинну розправу за вчинки, небажані для кожного окремо і суспільства в цілому, правилами, які були загальні для всіх. Пов'язано це було з виникненням приватної власності та появою публічної влади, тобто необхідність підкорення сваволі кожної окремої людини інтересам суспільства [1, с. 51].

Перші нормативні акти, містили в собі положення кримінально-правового характеру. Так, Судебник Вавилонського царя Хамурапі (2 тисячі років до н. е.) передбачав відповідальність за самовільне заволодіння чужими предметами, убивство. У

Древньоіндійських законах Ману (біля 1200 років до н. е.) містилося визначення крадіжки, яке у своїх основних рисах не відрізняється від існуючого нині. Закони Древньої Греції (Закони Драконта – 621 р. до н. е., Закони Солона - 409 р. до н. е.), закони Древнього Риму (зокрема Закон Дванадцяти таблиць – 450 р. до н. е.) передбачали відповідальність за широке коло посягань на релігію, державну владу, власність, особу. Вітчизняні пам'ятки законодавства (договори Русі з Візантією, Руська правда та наступні акти) також склалися з положення про застосування нещадних покарань за найбільш небезпечні дії, направленні проти існуючого на той час публічного порядку. Звичним було покарання у вигляді смертної кари, яка застосовувалася не лише за вбивство, а й за крадіжку, а також і за діяння, які на сьогодні відносять до цивільних правопорушень.

Звичайно можна сперечатися з представниками інших галузей права, з приводу того, яка саме галузь була найпершою. Та можна чітко стверджувати, що кримінальне право було одне із перших.

Від початку створення кримінального права його норми були казуїстичними – це покарання, яке передбачалося за вузько визначені злочини. Чи не найбільш характерними в цьому аспекті були положення першого відомого людству нормативного акта - вже згаданого Судебника царя Хамурапі, в окремих статтях якого передбачалося відповідальність за крадіжку човна, сокири, жінки (що відображало становище останньої в тогочасному суспільстві). Можна сказати проте, що дуже довгий час законодавчі акти, які відносили до пам'яток кримінального права, відзначалися тим, що у них:

- разом викладалися норми, які стосувалися і кримінального, і інших галузей права;
- не виділялися загальні норми, які охоплювали широке коло діянь;
- не виділяли положення, які стосувалися будь-якого злочину та покарання за нього (саме вони в сучасному розумінні становлять загальну частину кримінального права);
- не надавалося можливості посилення чи пом'якшення покарання [2, с. 354].

Суспільству потрібно було багато років щоб перейти від актів у яких передбачалося відповідальність за крадіжку човна, коня, до таких, де б встановлювалася караність посягань на чуже майно. Кримінальне право у його сучасному розумінні (з відокремленням від інших правових галузей, поділом на загальну та особливу частини, наявністю загальних норм, диференціацією відповідальності тощо) заснувалося двісті років назад, що свідчить про невеликий строк [3, с. 29].

Отже, кримінальне право продовжує розвиватися і вдосконалюватися. Виділяють риси, що змінюють кримінальне право, в нашій сучасності :

- встановлення відповідальності за діяння, які раніше не визнавалися злочинами (криміналізація) та виключення кримінальної відповідальності за ті чи інші діяння (декриміналізація);
- диференціація кримінальної відповідальності, тобто встановлення в кримінальному законі норм, які передбачають її посилення або ж пом'якшення з урахуванням конкретних обставин;
- гуманізація кримінальної відповідальності, яка, зокрема, дістає вияв у обмеженні застосування найбільш суворих покарань;
- уніфікація підходів щодо криміналізації та караності окремих діянь незалежно від місця їх вчинення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дудоров О. О., Хавронюк М. І. Кримінальне право: навч. посібн. / за заг. ред. М. І. Хавронюка. Київ: Ваіте, 2014. 944 с.
2. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. / за ред. В. Я. Тація. Т. 17 : Кримінальне право. Київ: Нац. акад. прав. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2017. 1064 с.
3. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник / за заг. ред. В.Я. Конопельського, В. О. Меркулової. Одеса, ОДУВС, 2021. 452 с.

ПАЛІЙ А.А., студентка

Науковий керівник – **МАКАРЧУК В.В.**, канд. юрид. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ЕВТАНАЗІЯ – СПАСІННЯ ЧИ САМОГУБСТВО?

В тезах розглядається евтаназія як спасіння чи самогубство.

Ключові слова: евтаназія, самогубство асистоване лікарем, самогубство, хвороба, лікар.

На сьогодні тема евтаназії дуже актуальна, так як на превеликий жаль, стає все більше і більше людей в яких діагностують тяжкі, невиліковні форми хвороб, яким передують страждання. Евтаназія вже довгий час є суперечливою та болючою темою в більшості країн світу, її здійснення навіть на прохання самих хворих може загрожувати в'язниці.

В цілому є три способи, які дозволяють піти людині з життя раніше, спираючись на невиліковну хворобу та фізичні болі: 1) це евтаназія – позбавлення життя невиліковно хворою людиною, коли вона про це просить саме лікарем; 2) ортаназія – лікар позбавляє пацієнта життя на прохання його офіційних опікунів, уповноважених осіб, батьків або суду; 3) самогубство асистоване лікарем наразі є найпоширенішим способом, тому що лікар не позбавляє життя людини власними руками, а пацієнт сам вирішує свою долю.

Практикують евтаназію, ортаназію чи асистоване самогубство в Данії, Бельгії, Іспанії, Новій Зеландії, Франції, понад 20 штатах Америки, в Австралії, Швейцарії та Нідерландах. Найбільш поширеним способом в більшості дозволених на це країн є самогубство асистовано лікарем, саме через що лікар бере мінімальну участь у перериванні життя[1].

Жоден з цих способів не є легалізованим та його не практикують в нашій державі, так як це заборонено. Згідно до ст.27 Конституції України: «Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Обов'язок держави - захищати життя людини. Кожен має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань»[2]. Також відповідно до ч.2 ст.281 Цивільного кодексу України, «фізична особа не може бути позбавлена життя», та згідно з ч.4 ст.281 Цивільного кодексу України, «забороняється задоволення прохання фізичної особи про припинення її життя» [3]. Тому спираючись на вище зазначені норми, робимо висновок, що такі дії медичного працівника можна кваліфікувати як умисне вбивство за ч.1 ст.115 Кримінального кодексу України», а саме карається позбавленням волі на строк від семи до п'ятнадцяти років[4].

Зовсім інша думка склалася щодо відношення до феномена самогубства. Ще з давніх часів давньогрецькі філософи обговорювали правомірність, доцільність та раціональну допустимість самогубства. Так, у «Федоні» найбільш піфагорійському діалозі Платона, Сократ викладає погляди піфагорійця Філолая, згідно котрим суб'єкт не має права вбити самого себе. З точки зору піфагорійців, кожне людське ество живе у відповідності із власною долею, і жодна людина не має права звільнити себе (за допомогою самогубства) від цієї долі. В мисленні древніх греків життя людини є покаранням за вчинені гріхи, і в той же час боги є хранителями нашого життя, виявляючи піклування про життя, як про свою власність. З точки зору Платона, людина повинна вітати свою власну природну смерть, оскільки вона звільняє її від тілесної залежності та наближає до абсолютної істини. Проте людина не має права покінчити життя самогубством, порушивши тим самим природний хід речей. Разом з тим в «Законах» (354 р. до н.е.) Платон стверджує про можливість і навіть доцільність самогубства при наступних обставинах - під тиском зовнішніх неминучих обставин[5, с. 258].

Останнім часом все частіше почали говорити про легалізації евтаназії в Україні, щоб полегшити біль і страждання важкохворих. Хотіли зареєструвати декілька разів законопроект про евтаназію, у 2008 р. Яна Триньова тричі подавала законопроект, однак його жодного разу не розглянули, в 2019 р. Гео Лєро спланував внести законопроект, у 2021 р. Руслан Стефанчук говорив про легалізацію евтаназії, але цього так і не відбулося. Також на даний момент

zareestrovana peticiya vid 22.09.2022 r., «Dozvoliti Evtanaziyu, ortanaziyu, ta SAL v Ukraini», na 03.04.2023 r. yi pidpisalo vsyogo 273 osoby z 25 tysyach neobkhidnykh[6].

Ale yak pokazuye dosvid krain v yakih dozvoleni vsi vidi evtanaziyi, spochatku yi vikoristovuyut dlya smertelno khvorikh, potim dlya poxilykh i pensioneriv (navit bez iynoho vidoma ta vsuperech iyniy voliy), a zghodom – najalь ce stae shiroko vikoristanoyu posluhoju za bazzanniam. Godi lyudskye pravo na zhyttia shvidko vitisnyetsya pravom na smertь, vidpovidno ne potribno reestruvati zhodnogo zakonoproektu pro legalizatsiyu evtanaziyi, tak yak z chasom yi mozut vikoristovuvati proti vidoma khvorofo.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Беловольченко Г. Право на смерть. Коли в Україні дозволять евтаназію та до чого тут гроші. ГО «Заборона Медіа». URL:<https://zaborona.com/pravo-na-smert-koli-v-ukrayini-dozvolyat-evtanaziyu-ta-do-chogo-tut-groshi/> (дата звернення: 03.04.2023).
2. Конституція України: від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР: станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr#Text> (дата звернення: 03.04.2023).
3. Цивільний кодекс України: Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV: станом на 10 жовт. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 03.04.2023).
4. Кримінальний кодекс України : Кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III: станом на 6 листоп. 2022 р. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 03.04.2023).
5. Платон. Діалоги. Харків: Фоліо, 2008. 352 с.
6. Евтаназія. Ортаназія. САЛ. Право на смерть!!! Електронні петиції – Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL:<https://petition.president.gov.ua/petition/165126> (дата звернення: 03.04.2023).

УДК 349.24

САМОЙЛЕНКО І.Г., студентка

Науковий керівник – **МАКАРЧУК В.В.**, канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В тезах розглядаються деякі особливості правового регулювання трудової діяльності в умовах воєнного стану.

Ключові слова: Конституція України, Кодекс законів про працю України, роботодавці, працівники.

Трудове право відіграє важливу роль в житті кожної людини, яка досягла певного віку для офіційного працевлаштування. На даний час, тобто в умовах воєнного стану стоять жорсткі умови для працівників здебільшого державних підприємств, а особливо бюджетних організацій.

В умовах воєнного стану дозволено строкові договори з новими працівниками, для того, щоб замінити тимчасово відсутніх тобто тих які втратили працездатність, які перебувають в евакуації. Також роботодавці уже на власний розсуд вирішують, чи укласти їм письмовий договір.

На період воєнного стану обмежуються право особи на працю та право на страйк, котрі закріплені в ст. 43 та ст. 44 Конституції України [1]. Всі ми знаємо, що воєнний стан змінив життя українців кардинально та практично у всіх сферах, звичайно і в трудовій діяльності. Більш детально з ними ми можемо ознайомитись у Законі України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» від 15.03.2022 р. № 2136-IX : станом на 19.08.2022 р. У даному Законі коротким, але доступним змістом описано дію норм законодавства про працю в умовах воєнного стану для роботодавців і працівників саме які працюють за трудовим договором. Так, згідно ст. 2 даного Закону: «У період дії воєнного стану сторони за згодою визначають форму трудового договору. При укладенні трудового договору в період дії воєнного стану умова про випробування працівника під час прийняття на роботу може встановлюватися для будь-якої категорії працівників. З метою оперативного залучення до

виконання роботи нових працівників, а також усунення кадрового дефіциту та браку робочої сили, у тому числі внаслідок фактичної відсутності працівників, які евакуювалися в іншу місцевість, перебувають у відпустці, простої, тимчасово втратили працездатність або місцеперебування яких тимчасово невідоме, роботодавець може укласти з новими працівниками строкові трудові договори у період дії воєнного стану або на період заміщення тимчасово відсутнього працівника» [2].

Також, згідно ст. 3 даного Закону: «У період дії воєнного стану роботодавець має право перевести працівника на іншу роботу, не обумовлену трудовим договором, без його згоди (крім переведення на роботу в іншу місцевість, на території якої тривають активні бойові дії), якщо така робота не протипоказана працівникові за станом здоров'я, лише для відвернення або ліквідації наслідків бойових дій, а також інших обставин, що ставлять або можуть становити загрозу життю чи нормальним життєвим умовам людей, з оплатою праці за виконану роботу не нижче середньої заробітної плати за попередньою роботою». Тобто, норми частини третьої статті 32 Кодексу законів про працю України (далі - КЗпП), а саме стосовно зміни істотних умов праці не застосовуються. Також не застосовуються норми частини третьої ст. 32 КЗпП при звільненні працівника згідно зі ст. 40 пунктів 2,3,4 КЗпП, а саме:

1) виявленої невідповідності працівника займаній посаді або виконуваній роботі внаслідок недостатньої кваліфікації або стану здоров'я, які перешкоджають продовженню даної роботи, а так само в разі відмови у наданні допуску до державної таємниці або скасування допуску до державної таємниці, якщо виконання покладених на нього обов'язків вимагає доступу до державної таємниці (п. 2ст. 40КЗпП);

2) систематичного невиконання працівником без поважних причин обов'язків, покладених на нього трудовим договором або правилами внутрішнього трудового розпорядку, якщо до працівника раніше застосовувалися заходи дисциплінарного стягнення (п. 3ст. 40КЗпП);

3) прогулу (в тому числі відсутності на роботі більше трьох годин протягом робочого дня) без поважних причин(п. 4ст. 40КЗпП) [3].

Отже, ми бачимо більше привілеїв під час воєнного стану саме у роботодавців стосовно працівників державної установи. Практично всі норми, які б захищали звичайного працівника не діють. Тому, знову ж таки, в законодавстві мають бути внесені деякі зміни, які будуть підтримувати інтереси працівника.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України : від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР: станом на 1 січ. 2020 р. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 03.04.2023).
2. Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану: Закон України від 15.03.2022 р. № 2136-IX : станом на 19 лип. 2022 р. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20#Text> (дата звернення: 03.04.2023).
3. Кодекс законів про працю України: Кодекс України від 10.12.1971 р. № 322-VIII: станом на 29 жовт. 2022 р. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення: 03.04.2023).

УДК: 336.741.1

СНІЖКО І.В., студентка

Науковий керівник – **ОРДІНА ЛЛ.**, канд. пед. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ І РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ВАЛЮТИ

У роботі розглянуто історичну періодизацію виникнення української валюти, здійснено історіографічний аналіз еволюції гривні від часів Київської Русі до сучасного стану національної грошової системи.

Ключові слова: гривня, гривня, символіка, національна грошова система.

Українська грошова система має багатомісячну історію. Під впливом історико-політичних процесів національна валюта неодноразово змінювалася та реформувалася. Актуальність

дослідження полягає в аналізі еволюції національної гривні для окремих історичних періодів України.

У дослідженні визначено функціонування та історичний розвиток грошової системи часів Київської Русі, Галицько-Волинського князівства, Української Народної Республіки, Радянської України та сучасної України.

Вчені-економісти А. Мазаракі та В. Ільїн розглядають гроші – як систему, або грошову систему, що забезпечує «обмін речовин» в механізмі господарювання, як найскладнішому переплетінні ринкових та виробничих зв'язків, опосередковує рух величезних мас товарів і грошового капіталу, стимулює розвиток продуктивних сил через канали кредиту і фінансів [1, с. 20].

Гроші - це платіжний засіб, яким користуються у всьому світі. Їх виникненню спонукало обмін товарами серед людей, в яких був залишок продуктів. Окрім продуктів також використовували худобу, каміння, шматки металів, отже все, що мало цінність. Також були монети із неблагородних металів, які згодом стали використовуватись в обігу в міру того, як зростала вартість золота[2].

У добу Київської Русі першою грошовою одиницею була гривна, яка означала не лише шийну прикрасу, а і вагу срібла(приблизно 150 -200 грамів). Найдавніша київська гривна мала форму ромба, зображення якого можна знайти на сучасних банкнотах. Всі назви давні гроші отримали за місцем перших їх знахідок. В стародавній історії грошової системи України існує ще кілька різновидів гривні:новгородська гривна – продовгувата палиця, яка важила 200 грамів срібла,чернігівська гривна, або гривна Мономаха,у формі медальйону з золота, вагою 186 гр.,галицько-волинська гривна мала вигляд зігнутого гаку, вагою приблизно203 гр. срібла, литовська гривна – видовжений зливok срібла, вагою 200 грамів XIII ст. [3].

Наступним важливим історичним періодом розвитку грошової системи в Україні є відновлення національної валюти у часи Української Народної республіки 1917-1921 рр.22 грудня 1917 року Центральна Рада прийняла закон про перетворення Київської контори російського народного банку в Український державний банк. Першим директором банку став Михайло Кривецький, який підписав першу банкноту незалежної Української держави – кредитовий білет, що вийшов в обіг 24грудня 1917. Кредитові білети номінувалися карбованцями, вони були платіжним засобом і перебували в обігу поруч з золотими монетами. Художник Георгій Нарбут розробив ескіз купюри 100 карбованців, доскладу якого ввійшов тризуб як символ найдавнішої національної валюти України — золотих і срібних монет князя Володимира. 1 березня 1918 року Центральна Рада прийняла закон про введення нової грошової одиниці — гривні, що дорівнювала 1/2 крб. емісії 2017 р.

Після входження України до СРСР, Раднаркомом була запроваджена «більшовицька тисяча» з мізерним курсом(1 золотий карбованець = 5457000000 радянських карбованців). Унаслідок грошових реформ 1922-1924 рр., у обіг було введено радянські червінці (1,6767 г золота). У 1924 році був встановлений обмінний курс нового радянського рубля, який дорівнював одній десятій червінця. Ця подія стала моментом остаточного затвердження радянської валюти, що спонукало вважати нас «єдиним народом з єдиною історією», проти чого іде боротьба і сьогодні. Офіційно українською мовою слід було перекладати «рубль» як «карбованець», назва «карбованець» була вказана на радянських банкнотах, поряд з назвами на титульних мовах усіх 15 республік Союзу. Відповідно скорочення «крб» зустрічалося в магазинах УРСР.

У часи Другої світової війни,в березні 1942 р. в окупованому м. Рівне був створений Центральний емісійний банк, який випускав власні гроші номіналом від 1 до 500 крб. Наприкінці 1944 року територія обігу грошових знаків була повністю зайнята радянськими військами і банкноти припинили свій обіг. Купюри 1942-1944 рр. були надруковані в Німеччині,дизайн карбованців був розроблений на тему «щасливе українське населення». Купюра в 2 карбованця практично не зустрічається – за версією, весь тираж при перевезенні залізницею був спалений партизанами в німецькому поїзді.

Із здобуттям Україною незалежності вкрай важливо було мати національну грошову систему, тому 25 грудня 1991 р. Державний банк СРСР припинив своє функціонування, а Національний Банк України став офіційним. Президія Верховної Ради України 9 вересня 1991 р. ухвалила Постанову «Про введення в обіг на території республіки купонів багаторазового використання», за якою населення мало використовувати їх під час розрахунків за товари в роздрібній торгівлі з 1 січня 1992 р., спочатку під час купівлі продуктів, а згодом і промислових товарів. Їх можна було також зараховувати на спеціальні поточні рахунки у вклади [4]. З 12 листопада 1992 року єдиним платіжним засобом в готівковому та безготівковому обігу України були українські карбованці. У 1992 році розпочалася робота над курсом гривні. Перші купюри, розроблені художниками Василем Лопатою та Борисом Максимовим, надруковані в Канаді та Великобританії. З 2 по 16 вересня 1996 року в Україні внаслідок проведення грошової реформи, гривня знову стала національною валютою. У 1994 році в Україні відкрито банкнотну фабрику, а у квітні 1998 року - монетний двір. Сьогодні українська гривня друкується за найсучаснішою технологією у світі, останнім часом – на українському льоні. У 2008 р. члени комісії з естетики Міжнародного фінансового банку у Швейцарії визнали українську гривню найкрасивішою естетично оформленою валютою у світі.

Отже, у всі часи своєї історії Україна прагнула бути самостійною та незалежною. Це проявлялось у становленні і розвитку грошової системи, яка через багато століть зберегла свою ідентичність. Сьогодні удосконалюється технологія і символіка нашої валюти, на купюрах зображені історичні діячі та пам'ятки. Подивившись на гроші, можна сказати, що цей історичний екскурс є надзвичайно важливим для збереження національно-культурної спадщини, особливо сьогодні, в умовах російської агресії на наших територіях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мазараки А. А., Ильин В. В. Философия денег: монография. К.: Киев. нац. торг.-эконом. ун-т. 2004. 719 с.
2. Гальчинський А. Теорія грошей: Навч.-метод. комплекс. Київ: Київ. ун-т, 2002. 413 с.
3. Ченоіваненко В. Історія української гривні. URL:https://www.wiki-data.uk-ua.nina.az/Історія_української_гривні.html.
4. Про введення в обіг на території республіки купонів багаторазового використання: Постанова Верховної Ради України від 9 верес. 1991 р. № 1519- XII/Верховна Рада України. URL:<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1519-12>.

УДК 336.71:005.591.13

СМАГЛЮК В.В., студентка

Науковий керівник – **ТЕРЕЩУК М.М.**, канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБІГУ КРИПТОВАЛЮТ

У даному тексті розглядається правове регулювання обігу криптовалют, що є актуальним питанням у сучасному світі. Розглядаються основні аспекти правового регулювання криптовалют, а також проблеми, які пов'язані з їхнім використанням.

Ключові слова: правове регулювання, криптовалюта, криптографія, блокчейн, цифрові активи, регулятор, фінансова стабільність.

Криптовалюта – це цифрова валюта, що використовується для здійснення електронних операцій та передачі коштів між користувачами, без потреби в посередництві банків або інших фінансових установ. Її основою є блокчейн-технологія, яка забезпечує безпеку та захист від підробки.

Однією з головних переваг криптовалют є анонімність та приватність їх використання. Оскільки вони не пов'язані з конкретними особистими даними користувачів, вони можуть

бути використані для здійснення операцій без будь-якої можливості їх відстеження чи перехоплення державними органами. Це забезпечує децентралізацію та автономність від державних регуляторів та управління.

Однак, існує певний недолік криптовалют, який полягає в їх використанні для нелегальних транзакцій та кримінальних дій. Оскільки вони не підконтрольні державним регуляторам, користувачі можуть використовувати їх для здійснення транзакцій, які не забезпечують законність та безпеку. Це може призвести до збільшення кількості кримінальних правопорушень та загрози національній безпеці.

Отже, хоча криптовалюти мають свої переваги та недоліки, їх використання в даний час є об'єктом обговорення та дискусії серед експертів з фінансів, банківської сфери та правоохоронних органів.

Крім того, зі зростанням популярності криптовалют може зменшитися дохід, який держава отримує від емісії грошей центральним банком, що може призвести до фінансових втрат для держави. Також, збільшення попиту на віртуальну валюту може зменшити попит на національну валюту та призвести до її знецінення, що ускладнить процес грошово-кредитного регулювання та зробить неможливим проведення кредитно-грошової політики державою.

Проте, слід зазначити, що криптовалюти можуть мати позитивний вплив на глобальну економіку, зокрема, сприяти швидшому та дешевшому переказу грошей, забезпеченню конфіденційності, зниженню вартості транзакцій та міжнародних платежів, зокрема у віддалених регіонах.

Отже, необхідно збалансувати переваги та недоліки криптовалют та розвивати регулятивну політику, яка б забезпечувала належний рівень безпеки та контролю над їх використанням.

Варто зазначити, що підходи держав до регулювання криптовалют можуть змінюватися з часом, оскільки це є досить новим і швидкозмінним ринком. Також, багато держав намагаються розвивати свої власні криптовалюти та блокчейн-технології, що може вплинути на їхню правову позицію щодо інших криптовалют.

Перше місце у світі за кількістю біткоїн-автоматів відображає популярність криптовалют у США. Віртуальна валюта в США має різні правові статуси залежно від конкретного штату, і національне законодавство не має єдиного підходу до регулювання криптовалют.

У багатьох штатах криптовалюта розглядається як аналог звичайних грошей. Це означає, що її можна використовувати для розрахунків за товари та послуги, а також для оплати податків. Однак, у деяких штатах, криптовалюта розглядається як біржовий товар, що підлягає оподаткуванню.

Крім того, кожен штат має свої вимоги до компаній, які займаються криптовалютними переказами або надають користувачам криптовалютні гаманці. У штаті Вашингтон, наприклад, для здійснення криптовалютних переказів, потрібна відповідна ліцензія. А в штаті Нью-Йорк запроваджено ліцензію на ведення криптовалютного бізнесу.

Тим часом Канада стала однією з перших країн, яка ввела правове регулювання для обігу віртуальних валют. Такий підхід був прийнятий з метою боротьби з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму, які можуть бути пов'язані з використанням криптовалют.

В Канаді, за законом, крипто валютні біржі мають бути зареєстровані у FINTRAC як фінансові установи та дотримуватись вимог щодо повідомлення про підозрілі операції та верифікації користувачів. Банки також не мають права відкривати рахунки для незареєстрованих криптовалютних бірж.

В Австрії віртуальні валюти вважаються нематеріальними активами, що означає, що вони не є законними платіжним засобом, але можуть бути обмінені на інші активи. У Німеччині криптовалюти вважаються фінансовими інструментами, що підлягають регулюванню і ліцензуванню для комерційного використання.

В Великобританії віртуальна валюта не підлягає контролю владою, оскільки не вважається фінансовою продукцією чи цифровою валютою. Тому вона може використовуватися як платіжний засіб без спеціальних дозволів.

В Ісландії законодавство обмежує можливості юридичних осіб здійснювати обмін віртуальною валютою за кордоном, але дозволяє продаж криптовалют за кордоном. Це може бути пов'язано зі спробою зменшити ризики, пов'язані зі спекулятивними операціями на криптовалютних біржах та можливістю використання криптовалют для фінансування тероризму.

У Польщі, криптовалюти визнані видом економічної діяльності, а майнінг та діяльність криптовалютних бірж не підлягають регулюванню Мінфіном. Це може бути пов'язано з більш лояльним підходом до криптовалют у порівнянні з іншими країнами, що забезпечує розвиток криптовалютного сектору та підтримує інновації у сфері фінансів та технологій.

Отже, країни мають різні підходи до класифікації та регулювання віртуальних валют, і це може вплинути на їх використання та розвиток в кожній країні.

В будь-якому випадку, регулювання криптовалют є складною та динамічною задачею, оскільки ці валюти оперують у глобальному просторі та не підконтрольні окремим державам. Оскільки кожна країна має свій підхід до криптовалют та різні правові норми, важливо бути уважним та добре ознайомитися з правилами та обмеженнями, які існують в кожній конкретній країні.

У Італії та Україні досі не було прийнято чіткого правового регулювання криптовалют та віртуальних валют. Однак, український парламент вже розглядає законопроект про вирішення цього питання та прийняв кілька рішень, спрямованих на поліпшення регулювання криптовалютного бізнесу в країні.

Ухвалення Закону України "Про віртуальні активи" може бути кроком до регулювання обігу криптовалют в Україні, що може зменшити ризики відмивання брудних грошей та захистити права споживачів і інвесторів.

При регулюванні обігу криптовалют в Україні необхідно враховувати міжнародні стандарти, такі як рекомендації Фінансової діяльності з боротьби зі відмиванням грошей (FATF), що сприятимуть забезпеченню стабільності інвестиційного клімату в країні.

Отже, необхідно ретельно обговорювати правові механізми, що необхідні для регулювання обігу криптовалют в Україні, з метою забезпечення належного захисту прав інвесторів та споживачів, а також попередження ризиків відмивання брудних грошей.

Так, перевагами криптовалют дійсно є неможливість підробки, анонімність використання та децентралізація. Ці переваги забезпечують високу безпеку та конфіденційність платежів, що є особливо важливим для бізнесу та приватних осіб, які хочуть зберегти конфіденційність своїх транзакцій.

Однак, криптовалюти можуть використовуватись для придбання наркотиків, зброї та інших заборонених предметів, а також для "відмивання" грошей, отриманих незаконним шляхом. Це викликає серйозні питання безпеки та етики використання криптовалют.

Також, в криптовалютній сфері існує проблема неможливості виявлення та відстеження учасників злочинних транзакцій. Це створює складнощі для правоохоронних органів та регуляторів в боротьбі з кримінальною діяльністю.

Отже, криптовалюти мають свої переваги та недоліки, і їх використання потребує обережності та відповідальності. Розвиток регулювання в цій сфері може допомогти забезпечити більшу безпеку та ефективність використання криптовалют.

СЕРГЄЄВ О.В., студент

Науковий керівник – **АРГАТ Я.П.**, канд. юрид. наук

Білоцерківського національного аграрного університету

ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО ЯК ОДНА З АКТУАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ СІМЕЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Розкрито питання щодо протидії домашнього насильства в Україні, а саме: внесення змін до українського чинного законодавства.

Ключові слова: домашнє насильство, санкція, психотерапія.

На сьогодні ця тема є досить актуально у сфері сімейних відносин, оскільки майже кожен другий член родини хоча б раз зазнавав продомашнє насильство. Щодня члени родини зазнають знущань, як з боку чоловіка, так й іншого члена сім'ї. Тому на наше переконання, ця проблема потребує вирішення.

Для початку, слід дати визначення поняттю «домашнє насильство». Так, домашнє насильство – це протиправні дії, які вчиняються у формі фізичного, сексуального чи психологічного насильства, метою якої є отримання влади та контролю над чоловіком/дружиною, партнером або близьким членом родини [1].

Проаналізувавши Сімейний кодекс України, ми зрозуміли, що законодавець передбачив, що подружжя, а саме: чоловік та жінка мають рівні права та обов'язки та під цим твердженням підпадає повага честі, гідності та недопустимість порушення особистої недоторканості. Проте на превеликий жаль не кожен дотримується цих норм [2].

Так, аналіз статистичних даних показав, що з 2021 року було зафіксовано 326 тисяч випадків звернення щодо вчинення домашнього насильства, а за 2020 рік було зафіксовано 209 тисяч звернень, з огляду на це ми можемо зрозуміти, що домашнє насильство за останній рік збільшилось більше ніж на 50% [3].

Варто зазначити, що найбільшу групу постраждалих становлять жінки. Проте жертвами домашнього насильства можуть бути також чоловіки, діти та люди похилого віку.

Слід розглянути найбільш розповсюджені форми вчинення домашнього насильства, а саме:

- фізичне насильство: удари, ляпаси, висмикування волосся. Ця форма насильства також включає відмову партнеру в медичній допомозі;

- сексуальне насильство: примус або спроба примусу до будь-якого сексуального контакту чи поведінки без згоди;

- економічне насильство: контроль або обмеження здатності особи здобувати або використовувати економічні ресурси, на які вона має право, наприклад житло, документи, кошти тощо;

- психологічне насильство, воно полягає у викликанні страху шляхом залякування, погрози фізичної шкоди партнеру, дітям, знищення майна тощо[4].

З огляду на вищезазначене, можна стверджувати, що дана проблема потребує негайного врегулювання у сімейних правовідносин у зв'язку з його порушенням.

На нашу думку, найбільш ефективним методом щодо протидії домашнього насильства є посилення санкції у Кримінальному кодексі України, а саме: стаття 126-1, адже особа буде більш усвідомлювати наслідки своїх протиправних дій. Так, законодавець передбачив, що у разі наявності домашнього насильства, особа несе кримінальну відповідальність у вигляді карання громадськими роботами на строк від ста п'ятдесяти до двохсот сорока годин, або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до п'яти років, або позбавленням волі на строк до двох років. Проте цього недостатньо [5].

Наша позиція полягає у тому, що варто посилити санкцію громадськими роботами від двохсот до трьохсот двадцяти годин, або арештом на строк до одного року, або обмеження

волі на строк до семи років, або позбавлення волі на строк до чотирьох років. Більш того, варто запровадити обов'язкове проходження психотерапії як для правопорушника, так й для жертви насилля. Така програма психологічної підтримки сприятиме подальшому зменшенню рівня домашнього насилля.

Отже, проаналізувавши проблематику домашнього насильства в Україні, ми вважаємо, що посилення санкції у Кримінальному кодексі України є гуманним вирішення проблеми, а уразі вчинення такого протиправного діяння слід додати проходження психотерапії як один із шляхів протидії домашньому насильству.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. МИРНЕНСЬКА ГРОМАДА. Що таке домашнє насильство, які його основні ознаки. URL:<https://myrne-gromada.gov.ua/news/1606730501/>
2. Верховна Рада України. СІМЕЙНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ від 10.01.2002 № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>
3. The VILLAGE. В Україні вдвічі зросла кількість звернень щодо домашнього насильства за 2021 рік. URL: <https://www.the-village.com.ua/village/city/city-news/321357-v-ukrayini-udvichi-zrosla-kilkist-zvernen-schodo-domashnogo-nasilstva-za-2021-rik#>
4. gov.ua. Державні сайти України. Домашнє насильство. URL:<https://1547.ukc.gov.ua/knowledge/yaki-formy-domashnogo-nasylstva/>
5. Верховна Рада України. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

УДК 316.361.15(477)

СМОРОДА П.О., студент

Науковий керівник – **АРГАТ Я.П.**, канд. юрид. наук

Білоцерківського національного аграрного університету

ПРОБЛЕМИ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ОДНОСТАТЕВИХ ШЛЮБІВ В УКРАЇНІ

Розкрито питання щодо шляхів юридичного визнання сімейних союзів серед представників ЛГБТ.

Ключові слова: ЛГБТ – акронім для позначення лесбійок, геїв, бісексуалів, трансгендерів, ЛГБТ-спільноти, гомосексуалісти.

Сьогодні ця тема є актуальною, гострою і болючою для українського суспільства. Проблеми злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканності у різний час досліджували багато вітчизняних, і зарубіжних дослідників.

Відверто зазначимо, що в усі роки випадки гомосексуалізму (чоловічого, жіночого) завжди мали місце, зокрема і в Україні. В окремих державах це масове явище. В Україні воно ніколи не було особливо поширеним і загальноприйнятим. Це зовсім незначна частина людей. Проблема в сучасному суспільстві назріває і є малодослідженою. Загалом ми розглядаємо вчинення сексуальних діянь партнерами добровільно – одностатеві сексуальні відносини, шлюби та їх можливі тенденції та наслідки.

В Україні трапляються не тільки випадки відкритого насильства відносно представників ЛГБТ, але і порушення їх трудових та освітніх прав. Правозахисники фіксують випадки примусового звільнення, відмови у прийнятті на роботу, відрахування із закладів вищої освіти, заниження оцінок, різного роду приниження з боку колег по роботі, однокурсників тощо.

Станом натеper в українському суспільстві немає єдності у ставленні до представників ЛГБТ. Значна частина українців дотримується консервативних поглядів і не підтримує легалізацію "нетрадиційних" форм шлюбу. Однак, кількість прихильників більш ліберального підходу поступово збільшується, чому сприяє діяльність різноманітних громадських та правозахисних організацій, а також європейська спрямованість державної політики в Україні.

В останні роки в Україні надзвичайно активізувалася боротьба за своє визнання та місце в суспільстві представників ЛГБТ, зокрема гомосексуалістів. Зазначимо, що на червень

2019 р. 28 держав світу законодавчо визнали одностатеві шлюби, а це близько 15% від усіх держав. В окремих державах їх не визнали законодавчо, але одностатеві відносини культивуються, до них ставляться толерантно, виважено [1].

Власне поняття одностатевий, або гомосексуальний, шлюб-означає союз двох осіб однієї статі, визнаний законодавством окремої країни як шлюб[2].

Розглянути питання чому дана тема настільки актуальна для України, та для чого взагалі потрібне узаконення даного роду відносин, нам допоможуть соціологи. Дослідження показують, що заборона одностатевих шлюбів значною мірою впливає на погіршення ментального здоров'я гомосексуальних людей порівняно з гетеросексуальними. Приміром, ще 2009 року Американська медична асоціація це офіційно визнала.

Також масштабне дослідження, проведене у США, показало, що лесбійки, геї та бісексуали відчувають набагато менше стресу та психологічної напруги, якщо вони перебувають у юридично визнаному одностатевому шлюбі, ніж якщо б вони не могли зареєструвати стосунки. В опитуванні взяли участь понад 36 000 осіб віком від 18 до 70 років. Цілком очікувано, що одружені гетеросексуали були менш стурбовані цим питанням, ніж представники та представниці ЛГБТ-спільноти.

Проте, якщо говорити про більш практичні речі, то заборона одностатевих шлюбів обмежує ЛГБТ-людей у таких питаннях як усиновлення чи удочеріння дітей, прийняття медичних рішень щодо свого партнера чи партнерки (приміром, коли людина знаходиться в комі чи хворіє), прийняття чи передачі спадщини тощо.

Тож юридичне і соціальне визнання одностатевих стосунків допомагає країнам подолати проблему дискримінації, робить одностатеві родини більш захищеними, слугує гарантією стабільності та дотримання рівних прав.

Шлях легалізації гомосексуальних союзів доволі очевидний. Урядовцям потрібно буде внести значну кількість правок до Конституції, а це процес доволі довгий та кропіткий. Тому, ймовірною альтернативою, яку може прийняти Верховна Рада, є цивільні партнерства. До слова, укладати їх можуть не тільки одностатеві пари, а й гетеросексуальні.

Існує чимало країн, де є лише шлюб для різностатевих партнерів і тільки партнерство для одностатевих. Цивільне партнерство пропонує реальну альтернативу шлюбу, зокрема, йдеться про розмежування понять «узаконення стосунків» та «вінчання».

З юридичної точки зору, парам, які вирішують вступити в цивільне партнерство, варто розглянути можливість укладення попередньої партнерської угоди, яка встановлює умови врегулювання фінансових питань при розлученні. Звісно, це стосується як ЛГБТ+, так і гетеросексуальних пар[3].

Підсумовуючи вищезазначений матеріал хочеться вірити, що повномасштабна війна, яка вже понад 7 місяців триває в нашій країні, зробила українців більш людяними та толерантними, навчила поважати почуття інших людей, співпереживати і допомагати оточуючим. Наша нова реальність показала, що найважливішим для кожної людини є життя та безпека рідних людей, а найбільшою цінністю є сім'я, незалежно від того, з осіб якої статі вона складається.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лень В.В., кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри публічного права, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»: навч. посібник «Право і суспільство» № 4 2020 рік, с. 238.
2. URL:https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9E%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D0%B9_%D1%88%D0%BB%D1%8E%D0%B1
3. URL:<https://explainer.ua/legalizatsiya-odnostatevih-shlyubiv-chomu-tse-zaraz-vazhlivo-dlya-ukrayini/>

СЕРГЄЄВ О.В., студент

Науковий керівник – **СИМАКОВА С.І.**, канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ ЯК ПОРУШЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ: АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ТА ПОШУК РІШЕНЬ ПРОТИДІЇ

Досліджено поняття торгівлі людьми задля ідентифікації причин цього явища та їх наслідків для жертв. Були проаналізовані причини торгівлі людьми, законодавча база щодо протидії цій злочинності.

Аналіз став підґрунтям для розроблення детального плану протидії цьому явищу.

Ключові слова: торгівля людьми, Кримінальний кодекс України, протиправне діяння, попередження злочинності, заходи протидії.

Торгівля людьми в Україні є актуальною проблемою, яка має серйозний вплив на права людини, який залишає глибокий слід на жертвах і суспільстві в цілому. Так, статистика демонструє, що рівень випадків торгівлі людьми в Україні зменшується. Проте зменшення проблеми не означає її повної відсутності [3].

Для початку, слід дати визначення поняттю «торгівля людьми». Так, законодавець передбачив у п.1 ст. 149 Кримінального кодексу України, що торгівля людиною є протиправним діянням, яке вчиняється з метою експлуатації, з використанням примусу, викрадення, обману, шантажу, матеріальної чи іншої залежності потерпілого, його уразливого стану або підкупу третьої особи, яка контролює потерпілого, для отримання згоди на його експлуатацію [4].

Варто зазначити, що торгівля людьми є глобальною проблемою, причина якої є забезпечення заробітку для тих, хто займається незаконними діями та приносить величезний прибуток. Це одна з найбільш прибуткових злочинних галузей, а саме: вона є третьою величиною по прибутку після незаконної торгівлі людьми та зброєю, оскільки люди використовуються як товар для праці, сексуального рабства та інших цілей [1].

Таким чином, ми можемо зрозуміти, що торгівля людьми призводить до того, що люди стають жертвами експлуатації, знущання та насильства, і нерідко не мають жодних можливостей вибратися з цього стану. Відчуття безпорадності та страху є постійними факторами людини, що руйнує їх життя та майбутнє.

В Україні створена законодавча база щодо боротьби з торгівлею людьми, а саме: Закон України «Про протидію торгівлі людьми», Постанова Кабінету Міністрів України «Порядок взаємодії суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми», стаття 149 Кримінального кодексу України тощо [2]. Проте на нашу думку цього недостатньо, варто більш серйозніше поставитися до цього питання та забезпечити інші заходи протидії та попередження цієї злочинності, а саме:

- підвищення громадської свідомості та освіти на цю тему. Важливо, щоб люди знали свої права, ризики, пов'язані з незаконною міграцією та роботою, та як уникнути стати жертвою торгівлі людьми.

- Превентивні заходи: необхідно проводити поширення інформації про ризики та наслідки цього протиправного діяння, зокрема серед молоді та людей, які можуть бути особливо уразливими до цього злочину. Також необхідно підтримувати програми соціальної підтримки та захисту жертв.

- Зміна соціально-економічних умов: багато людей стають жертвами цього злочину через бідність, безробіття та соціальну вразливість. Тому необхідно підтримувати економічний розвиток та соціальну підтримку вразливих груп населення, щоб зменшити ризик їх становлення жертвами.

• Забезпечення безпеки кордонів: кордони між країнами можуть бути місцем нелегальної торгівлі людьми. Тому необхідно забезпечувати ефективний контроль на кордонах, співпрацювати з іншими країнами та обмінюватися інформацією для її запобігання.

З огляду на вищезазначене, ми переконані, що застосування цих заходів буде протидіяти торгівлі людьми та рівень цієї злочинності з кожним роком буде активно падати.

Так, ми можемо дійти до висновку, що торгівля людьми є серйозною проблемою, яка ставить під загрозу права, гідність та безпеку людей. Для боротьби з цією проблемою необхідні комплексні заходи, які включають підвищення громадської свідомості та освіти, зміна соціально-економічних умов, забезпечення безпеки кордонів тощо. Застосування цих методів щодо боротьби з торгівлею людьми допоможе захистити права людей та запобігти злочинності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. International. harvard law journal. Taking Down One of the World's Largest and More Profitable Criminal Industries: Trafficking in Persons (Part I). URL: <https://harvardilj.org/2021/05/taking-down-one-of-the-worlds-largest-and-more-profitable-criminal-industries-trafficking-in-persons-part-i/#:~:text=Human%20trafficking%20is%20one%20of,illicit%20drug%20and%20arms%20trafficking.>
2. Оболонська районна в місті Києві. Державна адміністрація. Офіційний інтернет-портал. URL:<https://obolon.kyivcity.gov.ua/content/protydiya-torgivli-lyudmy.html>
3. Hromadske. В Україні з початку року зафіксували 77 випадків торгівлі людьми. URL:<https://hromadske.ua/posts/v-ukrayini-z-pochatku-roku-zafiksuvali-77-vipadkiv-torgivli-lyudmi>
4. Верховна Рада України. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 №2839-IX. URL:<https://zakon.ada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

УДК 343.13

СЕРГЕСВ О.В., студент

Науковий керівник – **СИМАКОВА С.І.**, канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПРОБЛЕМИ ЗБИРАННЯ ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Досліджено проблему збирання доказів у кримінальному процесі. Було проаналізовано найбільш поширені проблеми щодо збирання доказової бази в українському просторі. Окрім цього, було розроблено систему заходів щодо збирання доказів, що забезпечує легітимність у кримінальному процесі. Було обґрунтовано необхідність вдосконалення доказового процесу в кримінальних справах та запропоновано шляхи вирішення цього нагального питання.

Ключові слова: кримінальний процес, Кримінальний процесуальний кодекс України, докази, збирання доказів, судовий розгляд.

Проблема збирання доказів є досить актуальною в Україні. Неспроможність довести провину обвинуваченого у судовому процесі через недостатню кількість або якість доказів є серйозною проблемою в українській правосудній системі.

Так, варто дати визначення поняттю «докази». Відповідно статті 84 Кримінального процесуального кодексу України, доказами в кримінальному провадженні є фактичні дані, отримані у передбаченому цим Кодексом порядку, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню [2].

З огляду на вищезазначене, ми можемо зрозуміти, що у кримінальному процесі збирання доказів є однією з найважливіших складових, адже від нього залежить результат судового розгляду. Однак, процес збирання доказів може мати деякі проблеми.

На нашу думку, найбільш поширеними проблемами є:

- Ініціювання проведення слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних дій. Проведення слідчих (розшукових) дій може бути обмеженим або неправильно проведеним, що може призвести до неповної збірки доказів або взагалі їх відсутності.

- Неправдиві покази свідків. Неправдиві покази свідків можуть теж стати проблемою. Іноді свідки можуть давати хибні покази або пам'ятати події неправильно, що може порушити цілість доказової бази.

- Отримання висновків експертів також може стати проблемою, оскільки іноді експерти можуть мати різні думки про певні факти, які розглядаються у справі. Крім того, може бути проблемою забезпечення незалежності експерта та об'єктивності його висновків [1].

- Незаконне збирання доказів. Воно може стати серйозною проблемою у кримінальному процесі, оскільки такі докази можуть бути виключені з судового розгляду через порушення процесуальних гарантій та прав обвинуваченого. Прикладом цього може слугувати незаконне використання під час допиту примусових заходів, таких як фізичні чи психологічні тиски, може призвести до отримання доказів, які будуть виключені з судового розгляду [5].

Ці проблеми можуть створювати серйозні труднощі для суддів, прокурорів, адвокатів та інших учасників кримінального процесу.

Однак, існують способи, які можуть допомогти вирішити ці проблеми. Такими способами можуть бути:

Законне збирання доказів. Правильне збирання доказів згідно з процедурними нормами та вимогами закону може зменшити ризик неприйнятності доказів в суді [4].

Підвищення кваліфікації суддів та прокурорів. Підвищення кваліфікації та професійного рівня суддів та прокурорів може допомогти зменшити ризик неправильної оцінки доказів та свідчень у суді [3].

Використання новітніх технологій. Використання новітніх технологій, таких як комп'ютерна графіка, ДНК-аналіз та інші, може допомогти збільшити точність та достовірність доказів.

Аналізуючи вищезазначене, ми певні, що усі ці заходи можуть допомогти розв'язати проблеми збирання доказів та забезпечити справедливість та законність у кримінальному процесі.

Отже, можна зробити висновок, що проблема збирання доказів в Україні є досить актуальною. Ця проблема створює перешкоди для здійснення справедливого судочинства. Щоб покращити ситуацію, потрібно вдосконалювати процес доказування в кримінальних справах, підвищувати рівень професійної підготовки працівників правоохоронних органів та суддів, а також забезпечувати достатні матеріально-технічні ресурси для розслідування кримінальних справ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адвокатське об'єднання Тимошенко і партнери. Проблеми збирання доказів у кримінальному провадженні. URL: <https://tymp.com.ua/problemy-zbyrannya-dokaziv-u-kryminalnomu-provadhenni/>

2. Верховна рада України. Кримінальний процесуальний кодекс України від 18.04.2010 №2858-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/Laws/show/4651-17#Text>

3. Драган О. Професійна підготовка суддів та прокурорів в Україні: порівняльно-правовий аспект. 1с. URL:

http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/20453/1/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D1%84%D0%B5%D1%81%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%B3%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%BA%D0%B0%20%D1%81%D1%83%D0%B4%D0%B4%D1%96%D0%B2%2C%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%BA%D1%83%D1%80%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%B2%20%D1%82%D0%B0_p036-040.pdf

4. Чернега І.Л. Належний суб'єкт збирання, як гарантія допустимості доказів. 2-3с. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/4505/Chernega%20Nalezhnij%20sub%27%D1%94kt%20zbirannja.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

5. Докази і доказування у кримінальному процесі. Національна академія внутрішніх справ. URL: https://arm.naiu.kiev.ua/books/public_html/lections/lection5_3.html

ТИЩЕНКО О.В., студентка

Науковий керівник – НАСТІНА О.І., канд. юрид. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНИ

Земля – це один із важливих ресурсів, що є об'єктом права власності Українського народу. Як правило, охорона земель в Україні здійснюється відповідно до Земельного кодексу України та інших законодавчих актів. Однак, у випадку введення в дію правового режиму воєнного стану, правове регулювання охорони земель може бути змінене.

Ключові слова: правове регулювання, охорона земель, воєнний стан, земельні ресурси, екологічна безпека.

Умови воєнного стану створюють значні виклики для охорони земель та їх правового регулювання. У разі введення в дію правового режиму воєнного стану, військові органи отримують додаткові повноваження щодо контролю за використанням землі на тимчасово окупованих територіях та на військових об'єктах. У таких умовах, важливо забезпечити ефективне та законне використання землі відповідно до законодавства України.

Закон України «Про правовий режим воєнного стану» встановлює особливі правові умови у разі введення воєнного стану. Воєнний стан – це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі загрози національній безпеці або безпеці громадян [3].

Згідно з Земельним кодексом України, земля є найціннішим національним багатством і її охорона є важливим завданням держави [1]. Охорона земель передбачає забезпечення стійкості і раціонального використання земельних ресурсів, їх охорону від забруднення та знищення, відновлення та підтримання природних екосистем. Основні принципи охорони земель передбачають забезпечення науково-технічної бази вирішення проблем охорони земель та забезпечення їх екологічної безпеки.

Проте, в умовах воєнного стану, можуть бути вжиті заходи, що забезпечують захист держави від ворожих дій. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» надає можливість державі вживати заходів забезпечення оборони, зокрема і від забруднення територій.

Закон України «Про охорону земель» визначає правові засади охорони земель та встановлює механізми її здійснення. Згідно зі статтею 4 цього закону, державна політика у сфері охорони земель спрямовується на забезпечення охорони як основного національного багатства Українського народу [2].

Відповідно до Закону України «Про охорону земель», забруднення земель може бути припинено шляхом усунення причин їх виникнення, очищення, рекультивациі, захоронення або іншими способами, що не порушують вимог щодо охорони навколишнього середовища. В разі війни, такі заходи можуть включати відновлення земель після обстрілів, встановлення бар'єрів для запобігання поширенню забруднення, проведення контролю за забрудненням земельних ресурсів та інші заходи, що забезпечують їх охорону від наслідків воєнних дій.

У зв'язку з цим, воєнний стан може спричинити тимчасову зміну правил використання земельних ресурсів, щоб забезпечити захист держави. Наприклад, у зоні військових дій можуть бути встановлені заборони на здійснення будь-яких землекористувань, щоб запобігти можливим наслідкам війни на земельні ресурси. Такі заборони можуть бути встановлені на підставі рішення військового командування в рамках виконання завдань, передбачених Законом України «Про правовий режим воєнного стану».

Підсумовуючи, можна зазначити, що охорона земель є важливою темою, особливо в умовах воєнного стану. Забезпечення стійкості і раціонального використання земельних ресурсів, їх охорону від забруднення та знищення, відновлення та підтримання природних

екосистем є основним завданням держави. У зв'язку з війною, воєнний стан може дозволяти змінювати певні правила та норми, які забезпечують охорону земель. Однак, такі зміни мають бути тимчасовими та пов'язаними з метою захисту держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#n3191>
2. Закон України «Про охорону земель» від 19.06.2003 р. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-15/conv#n8>
3. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» від 12.05.2015. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

УДК 323.15

ФУРДЕЦЬКА А.І., студентка

Науковий керівник – **ТЕРЕЩУК М.М.**, канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

АМБАЗОНСЬКИЙ КОНФЛІКТ: ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ МІЖЕТНІЧНИХ ПРОБЛЕМ

Ця стаття присвячена конфлікту в Камеруні між урядом та амбазонською меншиною, який виник у 2016 році. Дослідження зосереджене на рекомендаціях щодо діалогу та мирних переговорів, заходах для забезпечення безпеки населення, розбудові довіри та усуненні причин, що призвели до виникнення конфлікту.

Ключові слова: конфлікт, Амбазонія, уряд, мирні переговори, безпека населення, діалог, Камерун.

Проблема амбазонії в Камеруні є актуальною, особливо в контексті політичної нестабільності та конфлікту, що триває в регіоні південно-західної частини Камеруну з 2016 року.

Амбазонія – це назва, яку використовують для позначення двох англомовних регіонів Камеруну – Північно-Західного та Південно-Західного регіонів, які проголосували за незалежність від Камеруну у 1961 році, але пізніше були приєднані до Камеруну.

Протестування та вимоги національної самостійності почались в цих регіонах в 2016 році, і з тих пір конфлікт між урядом Камеруну та сепаратистськими групами загострюється. Цей конфлікт призвів до смерті тисяч людей та переміщення сотень тисяч жителів зі своїх домівок.

Одним із найбільших ризиків, пов'язаних з проблемою Амбазонії, є зростання насильства та порушення прав людини. Уряд Камеруну та сепаратистські групи звинувачують один одного в порушенні прав людини, зокрема вбивствах, насильстві та примусовому переміщенні населення.

Таким чином, проблема Амбазонії в Камеруні є досить актуальною, оскільки конфлікт продовжується, а насильство та порушення прав людини продовжуються, що призводить до гуманітарної кризи в регіоні.

Конфлікт в Південному та Північному Заході Камеруну почався в жовтні 2016 року, коли протести вийшли на вулиці від імені амбазонського народу. Люди вимагали більшої автономії та незалежності від центрального уряду в Яунде, а також захисту своїх прав, які вони вважали порушеними.

У 2017 році амбазонські повстанці оголосили незалежність Південно-Західної та Північно-Західної амбазонських республік від Камеруну та створили "Військовий кінець" - силу, що бореться за незалежність.

Уряд Камеруну не визнав незалежності амбазонських республік і відреагував на конфлікт за допомогою силової дії. Уряд вислав додаткові війська до регіону та оголосив надзвичайний стан. Згідно з офіційними даними, урядові війська і міліція відновили контроль над більшістю амбазонських територій, але сепаратисти продовжують вести опір і скоїли кілька терактів, наприклад, у грудні 2019 року вони напали на університет в Баменді і захопили близько 100 учнів.

Конфлікт забрав життя тисяч людей та змусив понад мільйон жителів змінити свої домівки. Згідно з організацією HumanRightsWatch, сторони конфлікту скоюють порушення прав людини, у тому числі вбивства, зґвалтування, насильство та дискримінація.

Уряд Камеруну домовляється про законодавче вирішення конфлікту з амбазонськими повстанцями. У вересні 2019 року президент Камеруну Поль Б'я домовився з амбазонськими повстанцями про відкладення військової операції у регіоні та запропонував діалог з представниками амбазонської спільноти для вирішення конфлікту.

У жовтні 2019 року президент Б'я оголосив про національну конференцію з представниками всіх регіонів Камеруну для вирішення конфлікту. Конференція відбулася в квітні 2021 року і була спрямована на забезпечення миру та стабільності в країні.

Законодавчі кроки також були вжиті для забезпечення прав людини в регіоні. У травні 2018 року Камерун підписав Угоду про охорону прав людини та гуманітарного права з Міжнародним комітетом Червоного Хреста, а в грудні 2018 року уряд Камеруну підписав Угоду про заборону мін з Всесвітнім договором про заборону мін.

Однак, хоча уряд Камеруну робить кроки на шляху до законодавчого вирішення конфлікту, продовжуються порушення прав людини та насильство в регіоні, що вимагає подальшої уваги та дій.

Ось деякі рекомендації, які, на нашу думку, можуть допомогти вирішити конфлікт в регіоні Амбазонія:

1. Діалог: Уряд Камеруну та амбазонські повстанці повинні продовжувати діалог з метою досягнення миру та стабільності в регіоні. Це може бути досягнуто через підтримку міжнародних посередників, які можуть допомогти сторонам укласти мирний договір.

2. Забезпечення прав людини: Уряд Камеруну повинен забезпечити дотримання прав людини в регіоні та покласти край порушенням прав людини, що відбуваються в регіоні. Забезпечення прав людини має включати захист жителів регіону від насильства, розслідування випадків порушення прав людини та притягнення винних до відповідальності.

3. Розвиток економіки: Уряд Камеруну повинен зосередитися на розвитку економіки регіону, щоб забезпечити стабільність та зростання. Це може включати інвестування в інфраструктуру, створення нових робочих місць та підтримку місцевих підприємців.

4. Освіта та культура: Уряд Камеруну повинен забезпечити доступ до якісної освіти та культурних ресурсів для жителів регіону, що сприятиме розвитку та збереженню культурної спадщини.

5. Залучення міжнародної спільноти: Міжнародна спільнота повинна продовжувати підтримувати мирний процес в регіоні та надавати допомогу вирішенню конфлікту. Це може бути досягнуто через підтримку міжнародних організацій, таких як ООН та ін.

6. Роль ЗМІ: ЗМІ повинні виконувати свою роль у поширенні об'єктивної та точної інформації про ситуацію в регіоні, що сприятиме усвідомленню проблем та зміцненню діалогу між сторонами конфлікту.

7. Розбір національних питань: Уряд Камеруну повинен розглядати питання, пов'язані з національними меншинами, зокрема амбазонською, та забезпечити їхню захист і підтримку.

8. Забезпечення безпеки: Уряд Камеруну повинен забезпечити безпеку населення регіону та захист від терористичних нападів. Поліція та інші правоохоронні органи повинні діяти відповідно до законів та захищати права людей, уникаючи випадків зловживань.

9. Розбудова довіри: З метою вирішення конфлікту, необхідно будувати довіру між сторонами. Це може бути досягнуто через утворення спільних комісій, обмін інформацією, а також взаємні кроки щодо відновлення мирного процесу.

10. Усунення причин конфлікту: Нарешті, для вирішення конфлікту необхідно усунути причини, що сприяють його виникненню. Це може включати розгляд питання децентралізації влади та політичної реформи в регіоні. Крім того, необхідно уважніше відноситися до етнічних меншин, зокрема амбазонців, та забезпечити їхню рівноправність та демократичні права.

Таким чином, конфлікт в Камеруні між урядом та амбазонською меншиною є складною проблемою, яка вимагає серйозного підходу та вирішення. Це може бути досягнуто через діалог, мирні переговори, розбудову довіри, забезпечення безпеки населення та інші заходи. Однак, необхідно також усунути причини, що призвели до виникнення конфлікту, зокрема, забезпечити рівноправність та захист прав етнічних меншин, зокрема амбазонців, та розглянути питання політичної реформи в регіоні. Тільки комплексний підхід може допомогти вирішити цю складну проблему та забезпечити мир та стабільність в регіоні.

УДК 322.2

ЩЕРБИНА О.Є., студентка

Науковий керівник – **НАСТІНА О.І.**, канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

МОЖЛИВОСТІ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ ЧЕРЕЗ ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ВІДНОВНИХ ПРАКТИК

Відновні практики вирішення правових спорів у сфері протидії та запобігання корупції є дещо новими. Правова культура вирішення конфліктів у позасудовий спосіб є цікавою, перспективною, але доволі не сформованою практикою, такою, що потребує окремої наукової уваги.

Ключові слова: відновні практики, протидія корупції.

Українське середовище наполегливо продовжує долати культуру «бідності» через механізми протидії корупції, адже незаможна людина не може дотримуватися сучасних європейських стандартів, згідно з якими кожен має жити відповідно до рівня своїх доходів. І саме тому суперечності отримуваних доходів та завищених очікувань та надмірних витрат провокують конфлікт особистості, що підштовхує до протиправної поведінки, збагачення будь-якою ціною, а корупція видається найкоротшим шляхом до гідного життя. Одним із способів вирішення проблеми є застосування відновних практик та зокрема медіації.

Відновні практики через процедуру медіації – це процес проведення переговорів, вирішення запитів та потреб конфліктуючих сторін та знаходження рішення, яке задовольнить обидві сторони конфлікту. Закон України «Про медіацію» визначає правові засади та порядок проведення медіації як позасудової процедури врегулювання конфлікту (спору) [1]. Медіація в Україні наразі перебуває у стані розроблення її механізмів, а у процедурах запобігання та протидії корупції – апробування нових моделей.

У розрізі корупції, медіація та її можливості, які пов'язані з вчиненням корупційних праворушень вказуємо, що це відбутися може лише у судовому процесі, а не у спосіб позасудових добровільних процедур. Медіація та врегулювання спору за участю судді – це дещо різні методи, проте обидва дозволяють уникнути судового процесу. Так, Кодекс адміністративного судочинства України [2] визначає, що о процедура врегулювання спору за участю судді проводиться протягом розумного строку (не більше ніж 30 днів з дня постановлення ухвали про її проведення). Важливо, що строк проведення такої процедури не підлягає продовженню. Врегулювання спору за участю судді відбуватиметься у формі наради. Останні можуть бути спільними (проводяться за участю всіх сторін, їхніх представників і судді) та/або закритими. У певних випадках може ініціювати судя закриті наради (наприклад, коли виникає підозра у приховуванні однією зі сторін необхідної інформації) [3, с. 130].

Цікавими є пропозиції зменшити їх рівень та локалізувати сфери розповсюдження. Відзначають, що є заходи можуть сприяти вирішенню ситуації: а) оцінювання потреб конфліктуючих сторін; б) знизити рівень небезпечності корупційних проявів та їх вплив на різні соціальні процеси. У цивілізованих державах Європейського Союзу та США це називають контролем над корупцією [4, с. 215], що варто взяти за основу під час реалізації заходів загально-соціального запобігання їй в Україні.

Важливим у цьому контексті є заходи організаційного характеру, а саме: 1) дотримання правил підходу та розміщення кадрів, що ґрунтується на конкурсній основі; 2) запровадження обов'язкових спеціальних перевірок кандидатів на зайняття відповідальних посад в органах державної влади та управління; 3) удосконалення системи спеціальних обмежень, встановлених для державних службовців, з метою запобігання конфлікту інтересів; 4) введення практики обов'язкової ротації керівництва; 5) чітка регламентація процедури прийняття управлінських рішень; 6) обов'язковий розгляд на засіданнях міністерств і відомств питань щодо дотримання вимог законодавства про державну службу та боротьбу з корупцією; 7) встановлення адміністративної відповідальності посадових осіб органів державної влади та місцевого самоврядування за ухилення від реагування на критичні виступи засобів масової інформації; 8) врегулювання на законодавчому рівні механізму політичного й управлінського лобізму [5, с. 208].

Загалом, застосування інструментів відновних практик у вирішенні юридичних проблем, спричинених корупцією – питання відкрите. Адже, будь-який превентивний захід не є панацеєю у вирішенні конфліктної ситуації. Але на наше переконання, потреба і запит вирішити конфлікт у випадках корупційних складових, готовність та спроможність взяти участь у медіації, інших формах відновних практики – це вірний спосіб для виходу з кризової ситуації, з тим, щоб зменшити навантаження на карту та судову системи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про медіацію. Закон України від 16 листопада 2021 № 1875-IX. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text> (дата звернення 30.03.2023).
2. Кодекс адміністративного судочинства України відвід 06.07.2005 № 2747-IV. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15> (дата звернення 30.03.2023)
3. Мельниченко Р. Г. Медіація: Учебное пособие для бакалавров / Р. Г. Мельниченко. М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К°», 2019. 192 с.
4. Кримінологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / за заг. ред. докт. юрид. наук, проф., засл. юриста України О. М. Джужі. Київ: Юрінком Інтер, 2022. 414 с.
5. Проблеми протидії злочинності : підручник / О. Г. Кальман, І. М. Козьяков, В. В. Куц та ін.; за ред. проф. О. Г. Кальмана. Харків: Новасофт, 2018. 352 с.

УДК 347.77

ІЛЬЧУКМ.П., студент

Науковий керівник – **ПАХОМОВА А.О.**, канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ЩОДО ПИТАННЯ РОЗВИТКУ ОРГАНІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Визначення основних позитивних та негативних правових передумов розвитку органічного виробництва в умовах впровадження Спільної аграрної політики країн Європейського Союзу.

Ключові слова: органічне виробництво, органічні стандарти, Спільна аграрна політика, аграрна сфера.

Продаж органічних продуктів харчування зростає гарними темпами вже кілька десятиліть, з обсягами продажів що становлять близько 100 мільярдів доларів США. Оскільки галузь досягає цього значного показника, важливо відзначити виклики, що чекатимуть індустрію попереду:

- Зростаюча кількість стандартів. Кількість органічних стандартів продовжує зростати збільшити. Існує понад 80 національних стандартів та набагато більша кількість приватних /добровільних стандартів для органічного сільського господарства. Хоча існують і окремі органічні стандарти для основних торгових блоків (Європа та США), оператори, що не в ходять в ці регіони, повинні розглядати можливість багаторазової сертифікації. Нові приватні

стандарти, як RegenerativeOrganic (представлений у березні 2018 року) продовжують випускатися, додаючи складності сертифікації [1, с.115].

- Концентрація попиту. Органічні культури вирощують у 181 році країнах, однак два регіони генерують приблизно 90 відсотків продажів органічних продуктів харчування. Якщо ринок органічної їжі має стати справді міжнародним, органічні продукти харчування не повинні сприйматися як «розкішний товар» для західного світу. Внутрішні ринки потрібно розвиватися в Латинській Америці, Азії та Африці.

- Нестача пропозиції. Здається, що пропозиція органічної їжі відстає від попиту. Продаж органічних продуктів харчування зріс майже в чотири рази між 2003 і 2017 роками; однак, кількість органічних земель збільшилася менше. Якщо така тенденція збережеться, значить викликають занепокоєння дефіцити в постачанні органічних продуктів харчування.

- Торгові угоди. Світова органічна харчова промисловість також зазнає впливу від торгових війн та геополітики. Наприклад, США та Китай були заблоковані в торговій війні з 2017 р. Це вплинуло на експорт сільськогосподарської продукції - (звичайних та органічних) культур з США, включаючи сою, кукурудзу, фрукти, овочі, горіхи а також молочні продукти. Подібним чином, на сектор органічних продуктів харчування у Великобританії вплинув Brexit, оскільки більшість органічної сировини надходить з інших європейських країн. Європейські країни також є основними напрямками експорту органічної продукції з Великої Британії [2].

На сьогоднішній день науковці-аграрії обґрунтовують необхідність надання технічної підтримки та фінансових стимулів для широкого розповсюдження передових методів ведення органічного землеробства, підвищення ефективності управлінських рішень.

Рауль Адамчак підтверджуючи вище зазначені тенденції, також зазначає необхідність вирішення комплексу взаємопов'язаних складних проблем, пов'язаних із збільшенням урожайності (продуктивності) органічних ферм, зниженням цін та підтримкою екологічних переваг органічного землеробства, спрямованих на реалізацію принципів сталого розвитку органічного виробництва [3].

Органічному виробництву все ще потрібно забезпечити досягнення як більш високих показників (урожайності, продуктивності, ефективності та інших), так і зменшення екологічного тиску. Однак для цього необхідний системний підхід до регулювання економічної діяльності. Отже, розвиток системи органічного виробництва вимагає належного доступу до органічної продукції; та систематичних досліджень за участю державних установ, підприємств та науково-дослідних установ, спрямованих на зменшення шкоди від сільського господарства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Милованов С.В. Міжнародні тенденції розвитку ринку органічної продукції та перспективи для України. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. 2018. № 284. С. 109–118.

2. Постанова Ради (ЄС) № 834/2007 від 28 червня 2007 року стосовно органічного виробництва і маркування органічних продуктів. URL:https://organicstandard.ua/files/standards/ua/ec/EU%20Reg_834_2007%20Organic%20Production_UA.pdf(дата звернення: 29.03.2023)

3. Adamchak, R. OrganicFarming; EncyclopædiaBritannica, Inc.: Chicago, IL, USA, 2018. URL:<https://www.britannica.com/topic/organic-farming>(дата звернення: 29.03.2023)

ЗМІСТ

Вовкотруб А.О., Ордіна Л.Л. Історико-культурна спадщина українського народу в умовах російсько-української війни.....	3
Гроза В.С., Терещук М.М. Особливості парламентаризму в Кіпрі: досвід для України.....	5
Калініченко К.В., Новак Т.С. Визначення розміру шкоди, завданої землі внаслідок бойових дій під час воєнного стану: окремі аспекти правового регулювання.....	7
Клешня В.В., Макарчук В.В. Деякі правові аспекти накладання адміністративних стягнень.....	9
Кліпач В.М., Майстренко К.М. Удосконалення системи державного та громадського контролю за діяльністю органу місцевого самоврядування.....	10
Коломієць Д.О., Росавицький О.О. Евтаназія: жити чи померати?!.....	12
Лагода О.Ю., Сімакова С.І. Актуальні проблеми застосування електронних доказів у кримінальному процесі.....	13
Лагода О.Ю., Мельник В.О. Проблеми складення позовної заяви в порядку цивільного процесуального законодавства.....	17
Лещук Ю.І., Макарчук В.В. Деякі правові аспекти проведення земельної реформи в Україні (у контексті сталого розвитку).....	18
Литвин А.Л., Макарчук В.В. Окремі аспекти реалізації прав на медичну допомогу та доступність медичних послуг.....	20
Ліповцова Д.С., Терещук М.М. Правове регулювання управління корпораціями в Україні.....	21
Луценко О.Д., Пахомова А.О. Особливості правового визначення поняття «селекційні досягнення».....	23
Мазорчук В.Д., Макарчук В.В. Деякі сучасні тенденції злочинності неповнолітніх.....	24
Матвієнко М.О., Макарчук В.В. Деякі правові аспекти розвитку та змін сучасного кримінального права.....	26
Палій А.А., Макарчук В.В. Евтаназія – спасіння чи самогубство?.....	28
Самойленко І.Г., Макарчук В.В. Деякі особливості правового регулювання трудової діяльності в умовах воєнного стану.....	29
Сніжко І.В., Ордіна Л.Л. Історія виникнення і розвитку української валюти.....	30
Смаглюк В.В., Терещук М.М. Правове регулювання обігу крипто валют.....	32
Сергєєв О.В., Аргат Я.П. Домашнє насильство як одна з актуальних проблем сімейного законодавства.....	35
Сморода П.О., Аргат Я.П. Проблеми легалізації одностатевих шлюбів в Україні.....	36
Сергєєв О.В., Сімакова С.І. Торгівля людьми як порушення прав людини: аналіз проблеми та пошук рішень протидії.....	38
Сергєєв О.В., Сімакова С.І. Проблеми збирання доказів у кримінальному процесі.....	39
Тищенко О.В., Настіна О.І. Правове регулювання охорони земель в умовах правового режиму воєнного стану в Україні.....	41
Фурдецька А.І., Терещук М.М. Амбазонський конфлікт: шляхи вирішення міжетнічних проблем...42	
Щербина О.Є., Настіна О.І. Можливості протидії корупції через правові механізми відновних практик.....	44
Льчук М.П., Пахомова А.О. Щодо питання розвитку органічного виробництва в умовах сьогодення.....	45